

Wata Ora

68

UVA.BHSC

Biblioteca de Santa Cruz

Estante..... 30
Tabla..... 4A
Número..... 12068

VVA.BHSC

UVA.BHSC

VITA.
GONDISALVI PINARII
EPISCOPI VISENSIS.

Autore.

IACOBO MENOETIO
VASCONCELLO.

Lusitano.

Aliquot præterea opuscula eiusdem Vasconcelli.

CONCESSA FVIT EXCVDENDI
facultas Regiæ Maiestatis diplo-
mare & supremi senatus
sanctæ Inquisitionis
authoritate.

EXCVDEBAT MARTINVS
Burgensis typographus academiz
Eboræ anno
1591.

VITA.
GONDISALVI PINARII
EPISCOPI VISENTIS

Auctore.

IACOBO MENOZIO
VASCONECELLO.

Lufitano.

Aliaque praeter epigraphicam Vasconellii.

CONCESSA FUIT EXCVDENDI

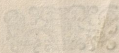
facultate Regia Altitatis Diplo-
matis & Insuper formis
langue Italicae
auctoritate.

EXCVDERAT MARTINVS

Burgundus episcopus acatolicus

Episcopi anno

1551.

¶ Illustrísimos Senhores,

¶ Pax Christi.

¶ Vi com outro padre da Companhia como por Vossas Mercês me foy encarregado, a vida do Bispo de Viseu Dom Gonçallo Pinheiro : a qual compos em latim o Doctor Diogo Mêdez de Vasconcellos seu Sobrinho, juntamente com algũas Epístolas & Poemas em latim. Nam achei nelles cousa contra a fê, ou bõs costumes: antes sam proueitofos & se podem imprimir. Do Collegio de E-uora da Companhia de I E S V aos 27 de Feuereiro de 1589.

¶ Christouam Freire.

¶ Vista esta informaçã podesse imprimir este liuro em Lixboa 6 de Março de 89.

¶ Jorge Sarram.

¶ Antonio de Mendoça.

✱ 2

¶ Eu

El Rey faço saber aos que este aluara virem, q̄ auēdo respeito ao que na petição atrás escripta diz Diogo Mendez de Vasconcellos Fidalgo de minha casa & Conego na Sec da cidade Deuora, ey por hē & me praz q̄ elle possa imprimir o liuro de que na dita petição faz mençam, que diz que tem composto da vida do Bispo de Viseu Dom Gonçalo Pinheiro seu tio q̄ Deos perdoe, & así mais algus versos de uarias coufas & cartas tudo em latim: o que así ey por bem, visto a licença que tem do sancto Officio da Inquiçam, & mando a todas as justiças, officiaes & pessoas que cumpram & guardem & façam comprir & guardar este aluara: o qual se trasladara no principio do liuro pa se saber como eu ouue por bem que se podesse imprimir Francisco Barbosa o fez em Lixboa aos quatorze de Setebro de mil & quinhentos & nouenta & hum. Eu Francisco Nunez de Pauja o fiz escreuer.

REY.

CREM

¶ REM GRATAM STUDIO SIS ME
facturum existimaui, si hinc breuiter exponerem
antiqua vrbium, & fluuiorum, ac mon-
tium nomina, quorum fit mentio, in
illis carminibus, quæ Sebastiani re-
gis expeditionem continent.

¶ Minius fluuius. Vulgò Minho.

¶ Limica rura continent regionem, illam, in qua est oppidum anti-
quitus dictum Forum Limicorum hodie Ponte de Lima.

¶ Belion straboni dicitur flumen, quod vulgò Lima dicitur. Olim
Limia, & Limæa, & Lethe dicebatur.

¶ Tamaca fluuius. Hodie Tamaga.

¶ Braçara celebris ciuitas. Vulgò Braga.

¶ Vrbs Calensis nobilissima. o Porto.

¶ Concia. Hodiè vt credimus Miranda de Douro ex Strabone,
& veteri inscriptione.

¶ Brigancia hinc ponitur pro ea ciuitate quæ caput est Brigantini
ducatus vulgò Bargança dicitur.

¶ Amarantus, mons satis notus.

¶ Medulius mons apud Orosium est ille, qui hodie dicitur serra
do Gire, & Callaciam seu Gallegiam à Lusitania diuidit.

¶ Lameca, Lamego.

¶ Lancia pro visensi vrbe ponitur propter antiquam inscriptio-
nem ibi repertam.

¶ Va

- ¶ Vacua flumen, hodie Vouga.
- ¶ Selia flumen quod Mundæ miscetur, vulgò. Scire.
- ¶ Cuda flumen hodie Coa.
- ¶ Munda Mondeguo.
- ¶ Talabrica Aueiro.
- ¶ Eminium oppidum quod hodie dicitur Agueda.
- ¶ Langobrica vt ex itinerario Antonini colligitur fuit in eo tractu, vbi hodie est oppidum dictum vulgò Feira.
- ¶ Herminius mons, hodie Serra da Estrella.
- ¶ Igedeta vulgò a Guarda, vel Idanha.
- ¶ Caua Iulia Couilham.
- ¶ Zecarus fluuius qui Tago miscetur, vulgò Zezere.
- ¶ Tagus fluuius notissimus, hodie Teio.
- ¶ Scallabis oppidum celebre, vulgò Sanctarem.
- ¶ Moro fuit eo loci, vbi hodie est castellum Almourol vulgò.
- ¶ Fraxinum vnde fraxinæ manus iuxta Antoninum est oppidum hodie dictum Alpalham.
- ¶ Arabrica, vnde Arabrica signa, hodie Pouos aut, vt quidam volunt, Alanquer.
- ¶ Ebuobritium oppidum est dictum vulgò Euora daleobaça, sic eius mentio a Plinio lib. 4. ca. 21. vbi corruptè legitur Ebuoro, vbi Britium, quasi duo sint oppida.
- ¶ Arua

¶ **Arua Collipponis**, hodie ager **Leirinenfis**, **Termp de Leiria**, fuit autem **Collipo** antiquum oppidum ex cuius ruinis, **Leirinenfis** ciuitas constructa est.

¶ **Cœlia rura**. Regio inter **Schalabim**, & **Conimbricam** vbi olim fuit oppidum **Cœlium**, vt apparet ex itineralio **Antonini**, hodie dicitur **Ceice**.

¶ **Mindi iuga**, vulgò **Serra de Minde**.

¶ **Anfidianços saltus**, vulgò **Serra de Anfiã**.

¶ **Lunæ saltus**. **Serra de Sintra**.

¶ **Cetobrica oppidum** vulgò **Setuual**.

¶ **Callipodis ostia**, vulgò **rio Cadam**.

¶ **Arítium**. **Benaunte** vulgò.

¶ **Salacia**. **Alcacere**.

¶ **Turduli populi incolentes** **Orichiensem agrum**, vulgò **Campo Douriche**.

¶ **Merobriga**. **Oppidum** vulgò **Sanctiã de Cacem**.

¶ **Sacer mons**. **Promontorium Sacrum**, vulgò **Cabo de s. Vicente**.

¶ **Balsa**. **Ciuitas** in **Algarbiensi regno**, vulgò **Taura**.

¶ **Pharus vrbs episcopalis** in eadem regione, vulgò **Faro**.

¶ **Ossonoba**. olim fuit nobilissima ciuitas ex cuius ruinis **Pharus** creuit, visuntur eius vestigia in vico **Pharenfis agri**, qui vulgò dicitur **Estoi**.

Annibalis portus. **Oppidum** in eodem tractu, quod hodie dicitur **Aluor**, aut **Villa noua de Portimã**.

¶ **Laco**

¶ **Lacoberga.** Ciuitas nobilis in eadem provincia Algarbiciensi, vulgò Lagos.

¶ **Anas.** Fluuius notissimus, hodie Guadiana.

¶ **Myrtilis Iulia.** Oppidum quod vulgò dicitur Mertola.

¶ **Pax Iulia.** Ciuitas, hodie Beia.

¶ **Serpa.** Antiquum nomen retinet, vt constat, ex veteri inscriptione ibi reperta.

¶ **Aruccia.** Oppidum vulgò Moura.

¶ **Heluia ciuitas.** Hodie Eluas.

¶ **Vetones.** Populi sunt, quorum metropolis olim fuit Emerita. Vulgò os da Estremadura.

¶ **Arotebra.** Populi iuxta promontorium Celticum, quod vulgò Finis terræ dicitur.

¶ **Noxia rura.** Regio vicina Celtico, seu Noxio promontorio, vbi hodie Chroniensis ciuitas sita est.

¶ **Amæa.** Ciuitas vulgò Portalegre.

¶ **Medobrica.** Oppidum ad radices montis Herminij qui postea Armenius dictus est, à quo nomen sumpsit, vulgò enim dicitur Aramenha, vbi multa extant antiquitatis vestigia.

¶ Et hætenus de antiquis nominibus, cætera ex libris antiquitatum (Deo Opt. Max. fauente) harum rerum studiosi, breui cognoscere poterunt.

¶ SE-

SERENISSIMO PRINCIPI ALBERTO
Archiduci Austriae S. R. E. Cardinali Iacobus Menoetius
Vasconcellus perpetuam felicitatem exoptat.

(...)

IANTA est ubiq; tui nominis fama Serenissime
Princeps, tam eminens, atq; excelsus amplissimae tuae
dignitatis gradus, vt nemo sit, qui ob heroicas tuas
virtutes, & Caesarei stemmatis claritatem, te non ma-
gnopere suspiciat, atq; admiretur. Testis est vniuer-
sa Lusitania, quae post sapientissimum, fortissimumq; regem suum
Philippum, auunculum tuum, ita te diligit, amat, obseruat, atq; ve-
neratur, vt delicias suas, & totius regni amorem, ac decus appellare
soleat: & merito: quid enim amabilius, quid praestantius Princi-
pe benigno, pio, iusto, sapiente, omni deniq; virtutum genere orna-
to: verum ad eas causas quae mihi ad te amandum sunt cum omni-
bus communes, illa etiam propria, & peculiaris accedit, quod lite-
rarum studijs enixè atq; ex animo faueas, vt qui in illis iam inde à
teneris annis feliciter sis versatus, & summa cum animi volupta-
te, earum suauissimos fructus quotidie percipias. Quae me res im-
pulsit, vt cum primum in hanc prouinciam, vna cum tibi charissi-
mo, tuiq; amantissimo rege peruenisti, & vtriusq; iucundissimus
conspectus, his terris tanquam aliquod salutare sidus affulsit: sta-
tim tibi animum hunc meum, tuo nomini addictissimum, aliquo li-
terario munusculo declarare constituerim, idq; non semel, apud
amicos, tam praesens, quam per literas sim testatus. Sed ab in coepto
me haecenus reuocauerat, tum ingenij mei tenuitas, tū etiam incre-
dibilis quaedam de tua eruditione, & iudicij acumine, à me concepta
opinio. Sic enim iudicabam, principi doctrina, & sapientia prestā-
ti, nil nisi summum & omnibus numeris absolutum dicari debere.
Sustulit autem hunc metum, & omnem tandem pro castinandi oc-
casionem, singularis quaedam humanitatis tuae fama, qua caeteras
virtutes ita exornas, vt dubitem, vtrum tibi plus amoris, & bene-
uolentiae, lenitas morum ac benignitas, an vero innumerae aliae ani-
mi tui dotes apud homines concilient. Cæpi itaq; inter seriniola
A
mea

mea peruestigare quid potissimum, tibi hoc tempore offerre pos-
sem, & illico sese obrulit commentariolum de vita, & rebus gestis
Gondifalvi Pinarij, auunculi mei, summam à me conscrip-
tum, quod veluti primitias quasdam lucubrationum mearū
me in lucem aliquando editurum sub tuo nomine sæpius
sum pollicitus. Quod si hoc meæ erga te, obseruantia,
& benevolentia pignus, minimè tibi displicere in-
tellexero, animum mihi, ad maiora elucu-
branda, edendaq; addideris. Deus opt.

Max. te nobis Serenissime Prir-

ceps quam diutissimè incolumem

seruet. Eboræ iijj Kalen-

das Ianuarij. Anno

M.D.LXXX.

(.) (X) (.)

¶ AD

¶ AD BVNDEM PRINCIPEM

Panegyricus.

IVINO afflatus Salomon rex numine, vanas
Esse hominum dixit curas, & inania cuncta,
Religione dei excepta, que sola beatos
Efficere, æthereaq; potest in sede locare,
Qui virtute duce, & factis præstantibus ipsam
Rite colunt, veraq; animi pietate sequuntur.

Id tu animo voluens Princeps Alberte, Senatus
Gloria Romulei, genus alto à sanguine gentis
Austriacæ, & Mariæ Augustæ generosa propago.
Illa fugis, quæ vulgus iners sectatur, & acri
Affectat studio, nec te de tramite recto
Flectit inutilium levis admiratio rerum:
Sed summi veneranda dei præcepta sequutus,
Regales inter strepitus, dulcesq; benignæ
Fortunæ Illecebras, gaudes florentibus annis
Moribus esse senex, rigidumq; amplexus honestum,
Pergis ad antiquos animum traducere cultus.
Non fastu incedis tumidus, densissima quanuis
Turba Satellitij cingat latus, & tibi supplex
Se se nobilitas demittat ad oscula dextræ.
Excipis humanè cunctos, nec despicias vllum.
Leniter affaris miseros, inopesq; benignis
Prosequeris donis, nec puro in pectore naus
Vilus avaritiæ apparet, moresq; pudicos
Perpetuo seruans castæ, moderamine mentis,
Ad decus, & veram pietatem accendere factis
Egregiis alios certas, operamq; saluti
Communi impendis, sic publica commoda curans,
Vt tibi non tantum natus videare, tuisq;
Priuatim studijs, hominum sed factus in vsus.
Nec tamen impediunt te tanta negotia, quanuis

A 2

Vndiq;

Vndiq̄ circumstent, ingenti pondere rerum:
Quominus Aoniæ, repetas commercia turbæ,
Pieridumq̄ chorum, Phœbæaq̄ castra frequentes.
Et modo Graiorum versas monumenta diurna,
Nocturnaq̄ manu, veteresq̄ euoluis Athenas:
Nunc Latium, & claros Italæ telluris alumnos,
Adiungis Danaum genti, turbæq̄ Pelasgæ,
Attica Romanæ miscens modulamina linguæ,
Vnde tibi dulces fructus, requiemq̄ labori
Quæris, & assiduis interferis otia curis.
Hinc te magnanimus miratur auunculus, orbis
Maximus ille armis rex, ac pietate Philippus:
Teq̄ sibi socium casus delegit in omnes,
Imperijq̄ tibi latas commisit habenas,
Lyfiadasq̄ suos, qui te venerantur, amantiq̄,
Fausaq̄ cuncta tibi exoptant: quos inter amore
Si certare licet, comitem me iungere primis
Non dubitem, studio tua qui mandata fideli
Expediunt, veraq̄ colunt te mente, tuiq̄
Liminis assiduo pulsant celsa atria gressu.
Sed pudor audendi parcus, tenuesq̄ pusilli
Ingenij vires, quarum mihi conscius ipse,
Hactenus ignotum tibi me fecere, tuisq̄.
Ardua enim vitans, humiliq̄ hac sorte libenter
Contentus, cupio tranquilla per otia vitam
Ducere, & oppositas studijs incidere curas.
Idq̄ tibi gratum magis, & laudabile vitæ
Esse genus credam, quam si me ætate senili,
Vrbis Vlyssææ per compita celsa vagantem,
Ambitio traheret, vulgi sermonibus aures
Præbentem, ac procerum tectis, aulaq̄ vacantem.
Non ea mens nobis, non ijs mea conuenit ætas:
Quæ mihi vicenos iam ter prope computat annos.
Hauimus assiduos tria iam per lustra labores
Dulci pro patria, pro religione, sacrisq̄
Legibus, & superùm impigrè descendimus aras.

Lampada

Lampada tradidimus clavis pietate, fideq̃
 Et virtute viris, plebisq̃ equitumq̃, patrumq̃
 Insolito applausu, scit me non vana referre,
 Hesperix pars magna plagæ, quam fluctibus ambit
 Oceanus, liquidisq̃ rigat Tagus aurifer vndis.
 Tempore iam ex illo, priuatam ducere vitam
 Constitui, immotaq̃ manet sententia mente.
 Nunc tua me virtus, tua terris dedita fama,
 Et morum eximius generoso in pectore candor
 Hæc offerre tibi munuscula maxime princeps,
 Atq̃ iterum doctas desueta ad carmina mulas
 Sollicitare iubent, positumq̃ resumere plectrum.
 Nam velut Atnææ Cereri sunt debita frugum
 Munera, Cecropiam merito sibi Pallas oliuam
 Vendicat, & dulcis suspenditur vva Lyæo:
 Sic modulata pijs debentur carmina vatum
 Principibus, quorum cœlo nitet æmula virtus.
 Ferte chelin, viridi præcingite tempora lauro
 Aonides, vos ille colit, studioq̃ benigno
 Et fouet, & teneris semper dilexit ab annis.
 Salue magnorum titulis insignis auorum,
 Gloria Pannonicæ Princeps clarissime gentis,
 Cæsareæq̃ domus, quam protulit Austria foelix,
 Austria Cæsaribus regio focunda creandis:
 Qui vera pietate animi, & victricibus armis
 Imperij fines, maiestatemq̃ tuentur.
 Quos inter micat ingenti virtute Rodolphus:
 Auspicijs cuius Romana potentia Turcis
 Imponet fatale iugum, Scythicosq̃ tyrannos
 Ultra Caucafeas coget remeare paludes.
 Ne certent Alberte tibi, cedantq̃ Piorum
 Nomina, quos tantis decorat veneranda vetustas
 Laudibus, & meritis atollit Roma trophæis.
 Cedat, & Iliacis qui sacra, deosq̃ ruinis
 Eripuit, subiitq̃ senem ceruice parentem.
 Non tibi deliciae cordi, nec blanda voluptas

Allicit excellam falsa dulcedine mentem.
Sed neque duritiem morum sectaris inanem.
Ipse tui rigidus censor, placabilis illis.
Quos regis, egregio fidos tibi reddis amore.
Largus opum, rectiq; tenax, seruator honesti.
Summaq; cum rerum tibi sit permissa potestas
Sic tamen imperij moderaris frena benigni,
Vt neque iustitiæ sacras transcendere metas,
Nec sancita semel cupias infringere iura.
Maeste animi pietate, dei reuerentia nulli
Altius infixa est menti, clementia nulli
Maior, & in leges nemo propensior æquas.
Tu regni commune bonum, tu publica quæris
Commoda, tu claros doctrinæ laude, probosq;
Eximia pietate viros complecteris, atq;
Efficis, vt dignis sint præmia certa, nec vllum
Ambitus, aut fallax rapiat fortuna fauorem.
Te secura quies animi, tranquillaq; mentis
Sedulitas, reddunt princeps, seruantq; beatum.
Atq; vbi Nestoreos vitæ superaueris annos,
Hæc tandem optato facient succedere celo.
Quò neque pyramidum moles, nec montibus altis,
Impositæ ducunt munitis turribus arces:
Sed pietas, & prisca fides, atq; ardua virtus
Hæc satis ô dulces fuerit cecinisse camænæ
Vicinos Eboræ campos dum Sirius ardens
Vrit, & æstiuas iucundè ducimus horas:
Meq; fouet viridi gremio Silueria villa.
Quam gelidis sæcundat aquis Laurentius amnis,
Et nemo ingenti ramorum protegit umbra.
Tempus erit, venientq; dies labentibus annis
Cum flauum Tiberim, & Romana palatia, princeps
Albertus, triplici cinctus diademate frontem,
Intrabit, magna regum comitante caterua,
Impositusq; altè folio, plaudente senatu,
Iura dabit populis, rutila quos lampade phœbus

ibilia

6 A

Lustrat,

Lustrat, & Oceanus liquidis circumfluit undis.
Tunc mihi Pegasus vestros penetrare recessus
Fas sit, & argutos haurire è fonte liquores.
Tunc mihi Mæonij vatis concedite plectrum.

¶ CVM EBORAM REX NOSTER
potentissimus, & inuictiss. Philippus
ingressus est.

¶ Epigramma.

Mænibus hanc olim validis Sertorius urbem
Cinxit, & irriguis nobilitauit aquis.
Iulius egregio Cæsar dignatus honore,
Cuius antiqui iura dedit Latij.
Strenuus inuicta Mauris virtute Giraldu
Eripuit, populo restituitq; pio.
Qui modo murorum complectitur ambitus urbem
Fernandi regis nobile fertur opus.
Collapsam senio ductum instaurauit aquarum
Ioannes, Eboræ captus amore suæ.
Insignes alij diuerso tempore reges,
Certatim, hanc donis excoluere suis.
Quæ nunc hospitio magni decorata Philippi,
Vertice sublimi sidera clara ferit.
Atq; ait, hæc fuerit votorum summa meorum,
Nil, quod posteritas addere possit, erit.

A 4

¶ VI

VITA.

GONDISALVI PINARII EPISCOPI

Visenfis Iacobo Menætio Valconcello

autore.

(.:.)

Gondisaluus Pinarus Cethobricæ, quæ Lusitaniz
 vrbs est, ex claris, & pijs parentibus ortus, in
 prima statim pueritia, literas humaniores didicit,
 et mox incunte adolescentia, iuri pontificio ope-
 ram dedit: primum in academia Olisiponensi, quæ
 eo tempore florebat. deinde vero in Salmanticensi, vbi sub
 clarissimis professoribus, breui in literis magnos progressus
 fecit, & apud reliquos studiosos non vulgarem sibi virtutis
 & eruditionis famam comparauit. Itaque in diui Bartholomæi
 collegium admissus, & deinde ad doctoris gradum prouectus, a
 deo celebri nomine apud Salmanticenses esse cœpit, vt à non-
 nullis amicis ad senatoriam dignitatem, ex Pintiana curia in-
 uiratus fuerit. Qua conditione repudiata, in Lusitaniam re-
 diit, accersitus à clarissimo principe Iacobo Brigantij duce, re-
 gis Emmanuelis ex sorore nepote, cuius familiæ addictus erat.
 cui operam suam in grauioribus negotijs obeundis biennio na-
 uauit. Quo exacto, ad ecclesias, in quibus sacerdotia obtine-
 bat, ab eodem duce sibi collata, secedere decreuit: quæ in ea
 regione sitæ sunt, quam vulgò Lusitani vltra montanam vo-
 cant. Erat dux eo tempore Conimbricæ, quò pestilentiz vitan-
 dæ causa confugerat. Obtena igitur ab eo proficiendi licen-
 tia, in orio tranquillo, & honesto vitam traducere decreuerat.
 in illa regni parte, à strepitu, & aulico ambitu longe remotis-
 sima: distat enim ea regio Olisipone octuaginta circiter his-
 panis leucis. Sed longè aliter res accidit, nam vix elapso se-
 mestri,

mestri, cum ex amicorum literis intellexisset, canonicatum Ebo-
rensis ecclesiæ, qui paulo ante vacarat, alicui ex iurisperitis
conferendum fore, qui in literis optimum ingenij specimen
dedisset, Eboram se contulit. Qua in vrbe Iohannes rex,
eius nominis tertius, eo tempore moram trahebat. Quò per-
uenit incunte Iunij mense, anno millesimo quingentesimo tri-
gesimo tertio. Ac factò virium periculo in legali, & canoni-
ca scientia cum alijs candidatis, Alphonfi Cardinalis regis fra-
tris, qui Eborensi ecclesiæ præerat, omniumque canonicorum,
qui certamini interfuerant, suffragijs victor declaratus, canoni-
catum adeptus est. Vnde illi mox ingens eruditionis fama
accruit. Qua rex permotus, senatoriam dignitatem ei spon-
te obtulit. Nec multò post, episcopum Zaphientem iam de-
signatum, vnâ secum Olisiponem proficisci voluit. Vnde post
susceptum consecrationis munus, illum confestim in Galliam
misit, vt Basonæ, quæ ciuitas est Aquitanix, vnâ cum quibus-
dam alijs collegis, ardua quædam, & difficilia negotia obiret,
quæ inter ipsum, & Franciscum Gallorum regem inciderant,
propter nostrorum hominum querimonias, qui se à Gallis, fortun-
is suis spoliatos, & multis affectos iniurijs, assiduè querebantur,
Nec deerant apud Gallos, qui se à Lusitanis malè mulctatos,
& pro pyratibus, atque hostibus immeritò habitos dicerent.
Cumque eò iam res deuenisset, vt ad arma, & belli incommo-
da spectare videretur: placuit prudentissimis regibus, vt com-
mune quodam tribunal constitueretur, pari iudicum numero,
totidemque aduocatis, ac scribis ex vtroque regno, vbires suas
iure repetere possent, qui se vim passos, & iniuria aliqua af-
fectos legitimis probationibus ostenderent. Qua in obscunda
prouincia, cum ipse inter Lusitanos præcipuum locum ob-
tineret, inter Gallos vero Camagnus secundus præses se-
natus Burdigalensis, tanta ab eo diligentia est adhibita, vt
sedatis simultatibus, ac mutua inter vtrosque beneuolen-
tia contracta difficillima negotia vtrinque peracta, ac mo-
lestissimæ lites sopitæ sint: confluyente eò quasi per inte-
grum quadriennium, tanquam ad commune quodam iusti-
tiæ, & æquitatis asyllum, magna hominum multitudine.

Qua

Qua in vrbe, incredibilem sibi, virtutis, & pietatis famam, tam apud Gallos, quam apud Lusitanos comparauit. Nullum enim beneficentiæ genus prætermittebat, quo sibi omnium animos, non deuinire studeret. Nam quod ad Lusitanos attinet, eos qui ad res. repetendas quotidie Baionam ventitabant, per humaniter exceptos, domi suæ, proprijs expensis alebat. Collegas vero suos & aduocatos regios, frequenter mensæ adhibebat, & omni humanitatis genere prosequabatur. Quam etiam in clarissimum præsidem Burdigalensem, ceterosque Galliarum regis ministros, tanta beneuolentiâ, ac sollicitudine exercuit, vt ex æquo ab omnibus diligeretur, obseruaretur, suspiceretur. Iam verò populus Baionensis, & præsertim ecclesiæ cathedralis canonici, illum, vt charissimum episcopum, non extraneum, sed suum, summo amore, atque obleruantia sunt prosequuti. idque adeo ex animo vt nihil prætermitterent, quod ad illum venerandum, demerendumque, tam publicè, quam priuatim pertinere videretur. Populus enim præter alia multa amoris, & beneuolentiæ signa, quæ quotidie, non solum erga ipsum, sed etiam in comites, & familiares ipsius proferebat. Quoties in publicum procedentem conspexisset, lætis acclamationibus omnia illi fausta optando, præcandoque, patriæ patrem, & communem omnium ciuium parentem rogarunt, vt Baionensis episcopi vices suscipere, & ecclesiæ gubernandæ munere fungi vellet. Quam prouinciam cum sæpius recusasset, occupationum suarum magnitudinem obtendens, victus tandem assiduis illorum postulationibus, eam suscepit, verum in ea tantum parte, quæ ad spiritualium munerum curam, & administrationem pertinet. Quod compertum haberet, ea in re operam suam ecclesiæ Baionensi esse per necessariam, quæ ob diuinam episcopi sui absentiam, longo iam tempore eo bono caruerat. Suscepta igitur totius populi incredibili applausu, ecclesiæ gubernandæ facultate, eam in his præcipuè exercuit, quæ ad pontificis ordinem attinent, nihil imminuens de illorum iure, & potestate, quos episcopus exercendæ iurisdictioni, & controuersijs diffiniendis præfecerat. Verum hos quoque

quoque, auctoritate, & consilio ita iuuabat, vt quæuis negotia magni momenti, ac ponderis, ad illum referrent, nihilque nisi ex ipsius nutu, & sententia decernerent. Cæterum, quæ ad pontificale officium, & sacras cæremonias pertinerent, maxima cura, & religiosè peragebat. Diuina officia in illa insigni, & sacrosancta ecclesia, astante sibi grauissimo canonicorum cœtu, præcipuis, & valde solennibus festis celebrare nunquam destitit, quandiu ibi mansit. Confirmationis sacramentum, non solum pueris, sed etiam prouectæ ætatis hominibus, assiduè contulit. Ad sacros ordines, cum delectu, multos promouit. Ecclesias complures, tam intra ciuitatis ambitum, quam in vicinis oppidulis consecrauit. Nihil deniq; prætermisit integrò ferme quinquennio, quod in ea vrbe, transegit, ab anno salutis millesimo quingentesimo trigésimo septimo, vsq; ad quadragesimum secundum, quod ad vigilantissimi pastoris munus pertineret. Hinc illi apud omnes summa veneratio, amor, obseruantia. Cumq; omnibus charus esset, ab illis præcipue colebatur, qui morum integritate cæteris præstabant. Viris autem religiosis omnium ordinum, quorum ea tempestate ingens in Gallia florebat multitudo, ita deditus erat, tamq; arcta familiaritate coniunctus, vt illum non secus ac indulgentissimum parentem diligerent. Quorum inopiæ promptam & spontaneam opem libenter afferebat. Eandem curam gerens monialium, viduarum, ac pupillorum, omnium denique, quos egestate laborantes, pudor mendicare non sineret. Reliquos verò egenos, quotidie intra ædium suarum vestibulum benignè admisos, partim pecunia iuuabat, partim mensæ reliquijs alebat. Domesticos autem suos & familiares, tanta cura, ac sollicitudine in officio continere perpetuo studuit, vt apud Baiouenses non mediocrem inde laudem reportauerit. Vnde contigit vt ciuitas populari quodam erga ipsum studio incensa, episcopum suum & diceret, & ab omnibus ita nominari vellet. Nec deerant, qui assererent minime passuros se, vt ab eo vllò vnquam tempore desererentur. Complura alia amoris & benevolentia signa, atq; argumenta in illum quotidie edentes. At cum anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo,

accepto

accepto, à rege Lusitaniæ nuntio, in oppidum, quod vulgò di-
ui Sebastiani dicitur, in proximis Cantabriæ finibus situm,
fecedere decreuisset, maxima populû mæstitia, & luctus occupauit;
vociferantibus cunctis, cripi sibi pastorem suum, inopum paren-
tem, Sacerdotum decus, & egregia pietate insignem antistitem.
Nulla erat domus, nullus vicus, nullum forum, nulla basilica,
vbi hæ voces permixtæ lacrymis, & singultibus non exaudirentur,
adeò vt cum iam profectiois tempus adesset, deducente illum
regis præfecto Buria, qui officii causa, ad duo passuum millia ex-
euntem prosequutus est, vniuersa populi multitudo portis effu-
sa, ingenti edito clamore, patriæ parentem à se diuelli lugubri
ciulatu quererentur. quos ille benignè saluatos, blanda voce,
& sedato vultu, bene omnes valere iubens, tandem, non sine
magna difficultate, à se demisit: Retinens secum aliquot ex ca-
nonicorum numero, quos passus est vnâ proficisci, vsque ad
proximum oppidulum, quod sancti Ioannis à luce vulgò dici-
tur. Vnde paulò post, illi in vrbem redierunt, ipse verò ad pagû
Irunium peruenit, trajecto Aldunia fluuio, qui Gallias ab His-
panijs ibi disternat: paucis ex domesticis suis secum addu-
ctis, quia ceteros ex Biarnensi portu, cum omni supellectile,
mari pramiserat. Postera die Easonem adiens (vulgò Fon-
terabiam dicunt) vt ex itinere Sanctium Leuam salutaret, eius
prouinciæ præsidem, copiarumq; præfectum, ante solis occasum,
ad oppidû diui Sebastiani peruenit: vbi trimestre tempus exegit,
dû ex Lusitania regis nuntium & proficiscendi licentiam expectat.
Nec interim à consuetudine sua recessit, rei publicæ iuuandæ. Ac-
cepta enim à Pampelonensi episcopo facultate, ibi quoq; spiritu-
ale pontificis munus exercuit, magnamq; gratiam tam ab vniuer-
so clero, quam à reliquis ciuibus iniuit. Quo tempore iam ad
Tingensem episcopatum, ex Zaphiensi, translatus fuerat.
Acceptis deinde à rege literis, quibus redeundi in Lusitani-
am spes certa ostendebatur, magno est affectus gaudio, id nam-
que valde concupiuerat, tum vt consanguineos, & amicos post tam
diuturnam absentiam inuiseret, tum etiam quia episcopatus cu-
racum non parum anxium, & sollicitum habebat, licet eo tempore
vbiq; ea cõsuetudo perperam inualuisset, vt episcopi rarò ecclesias
suas

suas inuiferent, præsertim in transmarinis regionibus sitas. Itaq; per Vardulorum tractum, qui vulgò Lepuzcua dicitur, iter faciens superato diui Adriani monte, Medinam Campi incunte mense Decembris peruenit, vbi eum insperatus à Lusitania tabellarius assequitur, literas ferens, quibus iterum in Galliam proficisci iubetur, vt apud Franciscum regem oratoris, ac legati munus gerat. Paucis igitur ibi consumptis mensibus, in adornando itineris apparatu, rebusq; necessarijs comparandis, missitandisq; in Lusitaniã nuncijs, ac literis, quibus cum rege, de rerum suarum statu, & conditionibus agere necesse fuit: initio veris, anno millesimo, quingentesimo quadragesimo tertio, Medina excedens, perq; eadem vestigia viam ingressus, aucta domesticorum turba, & magnificentius re familiari instructa, non sine ingenti gaudio, & gratulatione populorum, per quos nuper iter habuerat, Baionam peruenit, vbi tanta repente exorta est ob illius reditum lætitia, vt vix sibi ciues temperarent, quominus ei ad multa passuum milia, obuiam prædarent. Marronæ verò, & reliqua multitudo gratulabundis, faustisq; acclamationibus omnia complere. Certatim ex mœnibus egredi, vias & loca muris vicina insidère, vnde eum conspiceret, & salutare possent. Dicere, ac pro certo credere, suis lacrymis, suis precibus ad Deum optimum maximum effusis effectum, vt communem omnium parentem, & piissimum Episcopum iterum in vrbe sua incolumem cernerent. Iam verò relictis appropinquantem, maximo applausu, ac incredibili amoris, & benevolentia significatione vniuersa ciuitas domum vsq; deduxit: petentes obtestantesq; per suam, erga ipsum, obseruantiam, amorem, pietatem, ne charissimos ciues, in obsequentissimos filios defereret, neq; ab eis vllò vnquam tempore abesse vellet. Misereretur viduarum, pupillorum, egenorum, ac deniq; omnium ciuium, quibus vt antea eius discessus acerbissimus fuerat, ita modo optatissimus aduentus maximam lætitiã, gaudiumque afferebat. Quorum studium, & egregiam erga se voluntatem magnopere collaudans, eis tam publicè, quam priuatim gratias egit. Deinde expositis profectiois suæ causis, cupere se dixit vrbis sibi amantissimæ conspectu, & ciuium charissimorum familiaritate diutissime frui, sed id in sua minime esse potesta-

te;

te, quia longius iter suum differre nequeat, imo verò illud maturare, atq; accelerare necessè habeat. triduo igitur quieti, & vrbis desiderio concessò, omnibus operam suam, & studium pollicitus, si quid apud regem, aut ipsum Baionensem Episcopum agi cuperent (qui regis aulam sequebarur) Burdigalam proficiscitur. Vnde mox Lutetiam parisiòrum, per Pictauios, & Aurilianenses petens, ad regem peruenit. Apud quem oratoris munere fungebatur Franciscus Noronius, vir summo loco natus, qui postea Linarij comes fuit. cui in legatione succedens, illico apud regem, & reliquos principes, quos eo tempore Gallia & potentissimos, & clarissimos habebat, magnam virtutis, & integritatis famam adeptus est, adeò vt rex illum, quoties venientem ad se conspexisset, bonum & pium Episcopum, coram multis, & diceret, & prædicaret. Quod sapientissimi regis testimonium, magnam ei apud omnes auctoritatem conciliauit. Erat in primis Leonoræ reginæ charus, tum propter singularem eius in Lusitanos omnes voluntatem, quorum Regi antea nupta fuerat, tum etiam ob inculpabilissimos illius mores, summamq; vitæ integritatem, cuius fama regis quoque filios & præsertim Henricum qui postea patri in regno successit ad ipsum summopere amandum suspiciendumq; inuitauit. Libet hic obiter exponere certissimam eius coniecturam, quam de eodem ipso Henrico fecerat, aliquot annis antequam ad regnum capessendum accederet, varijs enim de eius indole, & futurorum euentu sparsis, vt fieri solet, in vulgus rumoribus, & scisis in contrarias partes hominum studijs, dum aliqui Aurelianensi duci magis fauerent, ipse vt erat acerrimo iudicio, & magna rerum experientia præditus, nonnunquam ab amicis rogatus, quid de eius moribus, & imperandi artibus in posterum prælagiret, constantissimè semper asseruit, Henricum magni, inuictique animi principem, si quando ad regni gubernacula tractanda peruenisset, in regem maximum clarissimumque euasurum. Nec illum sua fefellit opinio. Nam inter fortissimos, potentissimosque Gallix reges, vix vnum, aut alterum reperire licet, qui sit cum illo comparandus, siue animi magnitudinem, & rerum gestarum gloriam, seu pietatem, &

christianæ

christianę religionis studium spectes. Cum igitur erga Henricum sic esset animatus, seq̃ ab illo non mediocriter amari perspexisset, frequenter ad ipsum, viuente adhuc patre, uisitare solebat, nullam occasionem prætermittens, tanti sibi principis conciliandi. Coniiciens id, quod euentu comprobatum est, fore, ut Francisco rege uita fundito, magnum sibi ea res adiuuentum aliquando asserre posset ad difficiliora quædam legationis suę capita facilius tractanda. In quo etiam singulari studio Anæ Memorantię præfecti prætorio adiutus fuit, qui apud Henricum, gratia, & auctoritate, primum locum obtinuit. Quem uirum enixè semper coluit, & omni officij genere sibi deuincire nunquam desistit: præsertim eo tempore, quo ipse Memorantius, ob alienatam à se, propter leues quædam suspiciones, Francisci uoluntatem, ab aula excedens, in oppida quædam suę ditionis, Lutetię uicina, se recepit. Vbi postquam aliquot annos, in otio honesto, cum magna animi tranquillitate uitam egisset, ab Henrico, confestim, post suscepta regni gubernacula, accersitus, & reipublicę administrationi adhibitus fuit. In qua ita se gessit, ut nihil dici possit tam magnificum, quod eius laudes, & immortalem nominis gloriam uilla ex parte æquare possit. Tanti itaq̃ uiri amicitia, & opera subnixus, cum primum Henricus insignia regni suscepit, res maximas difficillimasq̃ confecit, quas antea, iniquitate temporum impeditus, ad exitum perducere nequuerat. Cum igitur apud Franciscum, & Henricum legati munere, cum summa laude functus esset, in Lusitaniam redire statuit, consumpto in Gallia integro decennio: quo tempore ingens pondus æris alieni contraxit: Erat enim à sordibus, & ab omni auaritię specie valde alienus: & quãquam mediocritatem maximè probaret, & suapte natura ad frugalitatem esset propensus, in publico tamen oratoris munere obeundo, magnam, & ornatam domesticorum turbam alere, & splendida, lautaquè mensa uti necesse erat: quæ optimo cuiquè semper patuit, Lusitanis præsertim, quorum ea tempestate Lutetię non mediocris erat numerus. Multi præterea nobiles, & insignes uiri, tam ex Gallis quam ex Hispanis, Leonorę reginę familię addicti, ad illum assiduè commessatum ueniebãt. Aderant etiã ex Lusitania non pauci magnates, qui legatione regia

fungentes

fungentes, vel in Belgium ad Carolum Imperatorem, vel in Germaniam ad Ferdinandum Romanorum regem, vel in Angliam, aut Italiam, Cæterasq; Gallia vicinas gētes, illac iter habebant. Quos omnes magnificè hospitio exceptos, omni officiorum genere prosequabatur. Ad hæc præcipuam curam semper adhibuit, in subleuandis oppressis, & egenis hominibus, qui ex Lusitania, in Galliã perpetuo confluxebant, à Pyratibus capti, & fortunis omnibus spoliati, Quibus opem promptissimè afferebat, ad eò, vt etiam mensæ suæ supellectile argentea, nummularijs pignoris nomine assignata, nonnullos ex ergastulis, & trëmium vinculis, vbi iniustè detinebantur, liberauerit. Non deerat viris studiosis, & pijs, qui in Parisiensi academia versabantur: quorum consuetudine assiduè utebatur, modo hos, modo illos, mensæ adhibens: atq; alijs beneficijs sibi deuinctos reddens. Religiosorum Canobia libenter inuisebat, & peculiari quodam amore, Carthusianos fratres amplectebatur. Nec abs re esse puto, paucis exponere, quam ardenti studio, quamq; assidua cura, per omnem ætatem literis deditus fuerit. Atq; vt iuris prudentiam emittam, qua inter insignes iuris consultos sui temporis in primis floruit. Græcas literas Bajone, prope iam senex discere cœpit. Nec erubescere cum ea esset ætate, & auctoritate, discantis personam assumere. Quinimo vt cæteros suo exemplo ad virtutis, & bonarum artium amorem excitaret, palam & adhibitis nonnunquam amicis, ac familiaribus, præceptiunculas, & minutias illas grammaticæ artis, sibi perlegi, & inculcari volebat, tantumq; breui tempore in eius linguæ cognitione profecit, vt eam exactè, & ad vnguem calleret, & omne genus authorum, inoffensè & summa cum voluptate animi euolueret. Nec ea re contentus, vt erat otij impatiens, & discendi cupidus, linguæ quoq; Hebrææ cognitionem sibi comparauit, in qua multum studij, & laboris insumpsit, dum per eam faciliorem sibi aditum parat, ad sacræ scripturæ lectionem: quam semper cæteris studijs ad eò anteposuit, vt diceret nihil magis decere viros bonos, ac pios, præsertim sacerdotio addictos, quam vt cæteris omnibus studijs omisis, penitus se sacrorum librorum lectioni traderent, quod ipse quoad eius fieri potuit efficere conatus est. Nam quamuis plurimis, grauissimisq; occupationibus districtus, nunquam noui, & veteris,

veteris, testamenti libros legere, & tam Græcos, quàm Latinos
 interpretes euoluere destitit. Adhibitis etiam Hæbraicæ linguæ
 commentarijs, quibus tanquam subsidiaria ope adiutum ad di-
 uinarum literarum pleniorẽ cognitionem se peruenire posse
 sperabat: cuius linguæ addiscendæ occasionem illi Parisiensis
 academiæ opportunitas obtulit. Ad Græcas etiam literas ex-
 actiùs perdiscendas vsus est ibi opera Ioannis Cheredami viri
 doctissimi, ex ipsa Græcia oriundi, cuius nonnulla extant opus-
 cula. Adiecit & Astronomiæ, & Geographiæ studium. Deni-
 que nulla est ars, aut liberalis, & digna ingenio, & pio viro dis-
 ciplina, quam non attingere, & delibare voluerit. Vt autem tan-
 quam ex diuerticulo ad eius in Lusitaniam profectiõnem redea-
 mus, sub finem mensis Iunij anno millesimo quingentesimo
 quadragesimo octauo, iter est ingressus, vnâ cum Francisco No-
 ronio, cuius antea memini, qui ad salutandum Henricum, ite-
 rum in Galliam missus fuerat. Itaq; à Luretia per Aurelianen-
 ses, & Pictauos, Burdigalensesq; Baionam peruenit ad vigesi-
 mum quintum Kalendas Augusti, vbi & à regio præside Ca-
 pelliõ, qui tunc vrbi præerat, & ab vniuerso populo honorifi-
 cè exceptus, & aliquot dies commoratus, vt vrbi desiderio sa-
 tisfaceret, iterum se itineri accinxit. Deinde per Pyrenæi iuga,
 perq; Victorienfes, Burgenses, Pintianos, Salmanticenses, eam
 Lusitanæ regionem petiit, quæ Interamnensis dicitur, quod
 inter Durium & Minium amnes sita sit: vt monasteria sibi
 paulò ante à rege collata inuiseret. In quibus reliquam ætatis
 partem transegit: & incunte Octobris Mense, Olisiponem se
 contulit, ac statim in numerum senatorum, qui Palatini dicun-
 tur, cooptatus est, in quo munere vt in cæteris magistratibus,
 quos gessit, singularem apud omnes fidei, & integritatis fa-
 mam est adeptus. Ea autem erat in omnes humanitate, & comi-
 tate, vt certatim libellos suos supplices ad illum reijci, ab ipso
 rege contenderent, & (quod raro accidere solet) etiam repul-
 sasparsi, æquis animis discederent: tanta, ac tam constans erat,
 de eius virtute, & singulari doctrina vulgo concepta opinio.
 Cum igitur aliquot annos in aula non sine magna nominis ce-
 lebritate versatus, nec minus regi, reliquisq; principibus, quàm

B

populo

populo charus, strenuam, fidamq̄ operam reipublicæ nauasset: anno millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, Visensem urbem, cuius episcopatum adeptus fuerat, inuisere decreuit, sexagesimum tertium ætatis suæ annum agens. Longum verò esset dicere, ac commemorare, quanta cum laude pontificium munus ibi administrauerit, nec expectandum à me est, vt singula eius facta egregia, & pio episcopo digna, referre aggrediar: id enim longiorem narrationem requirit, qua lectorem de fatigare mihi non est in animo: sed summam, ea tantum attingere, quæ insigniora mihi visa sunt, ex quibus quiuis cætera consicere, ac diiudicare valeat. Ad Visensem igitur ecclesiam, tam à canonicorum collegio, quam à reliquis ciuibus valde expetitus, ac desideratus peruenit, ad quos cum animum beneuolum, & verè paternum attulisset, multa ac præclara opera statim edidit, quibus illorum expectationem non solum non sefellit, sed etiam longè superauit. Synodum enim paucis interiectis mensibus coegit, in qua nihil prætermisit, quod ad communem totiùs dioceseos curam, vtilitatemq̄ pertinere videretur. Nec multo post, constitutiones editas ab anterioribus episcopis, quæ propter temporum, rerumq̄ vicissitudines serè in desuetudinem abiierant, in optimam formam redactas, typis excudendas curauit. Diuino cultui, sacrisc̄q̄ ceremonijs ritè, solemniterq̄ peragendis inprimis studuit. templorum ædificijs reficiendis, nouisc̄q̄ ecclesijs ædificandis, sicubi id necessitas exigebat, maximam operam adhibuit, prouinciam suam assiduè peragravit, cauens non mediocri sollicitudine, ne cui òneri, aut sumptui esset. Quinimo ab aliquo hospitio exceptus, aut munusculis donatus, illico comulacioni munere, aut alio beneficentiæ genere, gratiam referre satagebat. Erat enim vt diximus, minime tenax, & ab omni auaritiæ, ac sordium specie abhorrens, idq̄ per omne vitæ tempus, tam verbis, quam factis aperè declarauit: sed præcipuè in pontificio munere exercendo, in quo sibi egenorum, & pauperum curam præcipuè delegit: adeò vt in illis subleuandis, alendis, iuuandisc̄q̄ non solum opes, & facultates suas, sed etiam omne studium, operamq̄ conlumeret: Accidit autem, non rarò vt fame, in ea regione ob agrorum sterilitatem, eius tempore

inopes

inopes laborarent, quorum inopiæ promptissimè subuenit, non
 sine magna hominum admiratione, qui non solum Lusitaniam,
 sed vicinas etiam prouincias, miris præconijs, & laudibus,
 ob eas, ac cæteras eius virtutes compleuerunt, tantaq; apud
 omnes pietatis fama floruit, vt ad illum tanquam ad commu-
 nem egenorum parentem, inopes vndiq; confluerent. In vrbe
 Visenli omnium viduarum, & pupillorum, qui egestate labo-
 rarent, curam gerebat: idq; ita occultè, vt excepto quodam ca-
 nonico, vitæ integritate insigni, qui eius confessiones audiebat,
 nemo id rescire, ante eius obitum potuerit. Eiusdem vero ca-
 nonici opera utebatur in cæteris pijs operibus quæ occultate
 satagebat, ne ob inanes hominum rumusculos, cælesti premio,
 & proposita à Deo optim. Max. bonorum operum mercede,
 fraudaretur. Ciuum nobilium liberos, præsertim eorum qui-
 bus tenuiores essent facultates, in familiam suam admissos, li-
 beraliter educauit, & bonis moribus, ac literis imbui, erudi-
 riq; curauit, ex quibus complures ad sacerdotia promouit. In
 hospitibus excipiendis, colendisq; adeò comis, ac liberalis fuit,
 vt eius domus non propria ipsius, sed commune quodam o-
 mnium hospitium esse videretur. Cumq; plurimis gratus, &
 charus esset, vix vlla dies præterijt, qua non ab aliquo externo
 hospite adiretur, præter quotidianam canonicorum, & reliquo-
 rum ciuum turbam, qui ab eo frequenter mensæ adhibebantur.
 Vt verò in ijs, quæ ad humanitatis officia pertinent, leni, &
 pacato erat ingenio, moribusq; suauissimis, ita in corrigendis,
 castigandisq; vitijs seuerus, & vehemens, citra vllam tamen ira-
 cundiæ & maleuolentiæ notam. Cumq; omnes sibi persuasum
 haberent, non illi homines, sed vitia, & crimina displicere, tan-
 ta animi æquitate, eius admonitiones, & saluberrima consilia ad-
 mittebant, vt etiam seuerissime correpti, illum parentem indul-
 gentissimum, & benignissimum prædicarent. Multos etiam cer-
 tum est ipsius authoritate, & grauitatè, qua plurimum pollebat,
 impulsos, ad meliorem frugem peruenisse. Quodq; alij non nun-
 quam, vinculis, carceribus, & exilio vix assequuntur, ille solo e-
 xemplo, & naturæ bonitate effecit. Hinc communis erga illum
 omnium amior, incredibilisq; beneuolentia, hinc miræ laudes,
 mira

mira præconia, adeo vt certatim omnes illius nomen ad cœ-
lum attollere conarentur. Quæ hominum studia, & amoris
argumenta, aduersa eius valetudo, ita accendit, vt in eius vita om-
nium salus, & fortunæ periclitari viderentur. Morbum autem
grauem, & molestum contraxit, ex renum calculo, & stomachi
imbecillitate, quæ tandem in cibi tardium & virium defectum
conuersa, mortem deniq; illi attulit: quam æquo, ac sedato ani-
mo agnoscens, ex hac caduca vita, ad illam æternam, sælicemq; dis-
cessit: non sine ingenti, ac prope incredibili omnium lætu,
qui eius funeri interfuerunt. Nec solum qui aderant, sed omnia
Vifensis prouinciæ oppida, illum vt communem parentem & pi-
um pontificem diu luxerunt. Nec minori prope dolore affecti
sunt, audito illius obitu, qui procul, & magno terrarum inter-
uallo disiuncti, eius virtutes & vitæ sanctimoniam magnis lau-
dibus efferri, semper audierant. Quorum omnium communis
fuit, & iusta querimonia, indignantium eripi reip. talem, tan-
tumq; virum, eo præsertim tempore, quo & ob teneram Sebas-
tiani regis ætatem, & propter impendentia quædam pericula,
quæ honorum animi iamdiu præflagibant, magni omnium inte-
rerat, illum, & omnes illius similes, quam diutissimè viuere.
Obijt mense Nouembris anno 1567, ætatis vero suæ septuage-
simo septimo. statura fuit procera, & recta, corpore aliquan-
tulum obeso, sed agili, & compacto, atq; omnium membrorum
æqua proportione conspicuo, latis humeris, extento pectore,
firmis lateribus, necnon brachijs, cruribus, manibus, pedibusq;
quadam insita vi, ac venusto motu, decentibus. Iam verò in vul-
tu, orisq; lineamentis, tanta inerat grauitas, blanda quadam le-
nitate, & hilaritate condita, vt omnes quantumuis extraneos, &
ignotos, ad se amandum, suspiciendumq; solo aspectu alliceret.
Oculi pro modo capitis, & faciei, aliquantulum exigui: sed vi-
uidi, & præfulgentes. Veneranda omnino, atq; etiam in maxi-
ma hominum turba, conspicua, & decora facies, cuique canities
plurimum authoritatis adderet. Valetudine vsus est prospera,
roto serè vitæ cursu, exceptis aliquot leuioribus morbis, & o-
culorum ægitudine, qua in Gallia aliquandiu laborauit. Sed
temperantia, & cura omnia nature incommoda facile vincebat.

Erat

Erant etiam supra modum medicorum consilijs addictus, idq̄ illi mortem aliquantulum adcelerasse affirmant. Dum enim se omnino renum vitijs moderari posse confidit, medicis ita se tradidit, vt medicamentorum copia & vehementia stomacho debilitato, lethalem illum morbum contraxerit. Vir fuit constantia, & humanarum rerum despicientia admirabilis, & cuius vultum neq̄ secunda, neq̄ aduersæ fortunæ vicissitudo, facile mutaret. Vix vnquam, etiam cum ætas vigeret, illum aliquis subiratum esse sensit, etiam cum in domesticos suos animaduerneret: quod seuerè, sed sedato animo facere solebat. Nemo ipsum vnquam iurantem, nemo alicui detrahentem audiuit. Inter cætera, verborum iactantiam, & inanem ostentationem ita vitauit, vt cum plurima negotia apud regem, tam in Lusitania, quàm in Gallia semper habuerit, nemo vnquam aliquid eorum, quæ gessisset commemorantem audierit. Quod morum asperitati minimè adscribi debet: fuit enim humanissimus, & amicorum consuetudine in primis delectabatur, sed potius constantiæ, & singulari cuidam taciturnitati, qua res serias, & magni momenti, penitus occultandas esse iudicauit. Campo, & deambulationibus præcipue oblectari, & vires reficere solebat: existimans exercitationibus moderatis bonam valetudinem plurimum conseruari. Quod illi abundè præstitit, suburbana villa, quæ a mœnibus Visentis ciuitatis, quingentis circiter passibus distans, episcopis factis commodum, & amœnum hospitium præbet, quam ille magnis sumptibus, ad meliorem culturam redactam, ecclesiæ valde frugiferam, atq̄ vtilem effecit. Sunt ibi complures aquarum fontes à quibus etiam nomen traxit, Fontellium enim vulgo dicitur. Hæc illi villa tutissimus portus, hæc requies, hæc curarum, laborumq̄ medela: hîc quicquid à publicis, serijsq̄ negotijs, temporis supererat, insumebatur. Hîc ab amicis salubatur. Hîc ad illum omnes semper faciles aditus habebant: vt pote in publico, & sub dio semper deambulante, & temporis tædium, senectutisq̄ molestias iucundissimi loci amœnitate salentem. Nusquam aberant libri sacri, quinimo in omnibus ferè mansiunculis, quas in diuersis villæ diuerticulis, ad quietem captandam dispositas habebat, quoties deambulando lassitudi-

nem contraxisset, aut diui Basilij, aut Hieronymi, aut alterius
eiusdem classis authoris volumen aliquod promptum, & para-
tum semper habebat, & iuxta librum sedilia, in quibus non
tantum conuiescere, & corporis vires reficere, sed etiam
legendo, animum oblectare, & ad cœlestium bonorum
spem erigere posset. Præstiti tibi ô charissimè auun-
cule, imo indulgentissime parens, præstiti in-
quàm, si non id, quod tua virtus, ac summa
in me merita, exigere videbantur: saltem
id, quod incredibilis meus erga te
amor, vel potius pietas persol-
uere coegit, meritò enim in-
gratus haberi possem, si
hanc qualemcunq; tui
memoriam, veluti
quodam mex erga
te obseruantix, &
necessitudinis
pignus, pos-
teritati tra-
dere du-
bita-
sem.

✕

DE

DE SVO EX EBORA DISCESSV
anno M.D.LXXVII.

VI semel infidi expertus discrimina ponti,
Pertulit Ionias iactata naue procellas:
Si dubijs iterum committere carbasa ventis
Cogitet, & portum, dulcesq; relinquere terras:
Cuncta prius cælo circumspicit astra sereno,
Consultit & Pleæbi iubar, & nascentia Luna
Cornua rimatur, pelagusq; explorat, & auras,

Næ toties lacera discedat ab æquore puppi.
Sic ego, quem docuit longa experientia rerum,
Quàm fallax hominum mens, quàm mutabile vulgi
Iudicium, quantis sit vita obiecta periclis.
Quàm leuis humanos agitet discordia sensus,
Quos soleat fortuna ferox miscere tumultus:
Otia diuitijs Arabum potiora sequutus,
Dulciaq; amplexus priuatæ commoda vitæ,
Exiguas Eboræ latebras, & sordida rura,
Prætuleram tumidæ titulis, & honoribus aulæ,
Hæc mihi grata quies, hæc meta oprata laborum,
Quos patriæ vera pro religione, sacrifq;
Legibus, impigri bis septem impendimus annos.
Hinc neque me præcibus chari valuere propinqui
Hactenus assiduus abducere, nulla Cabedi
Iusta querela mei, dulcis nec cura sororis,
Tauora nec vita nobis iucundior ipsa,
Tauora pieridum turbæ gratissimus heros,
Quem genuit clarus toto Laurentius orbe.
Quid r quoties fidi me corripuistis amici,
Lenta quod obscura tererem piger otia terra,
Mœnia nec peterem foelici condita Graijs
Omne, Tarpeias æquantia culmine turres:

Quâ Tagus auriferas diues conuoluit arenas,
Et pater Oceanus placidis allabitur vndis.
Desinat ergo pijs vestra indulgere querellis
Pagina, nec verbis absentem pulset amaris,
O mihi Thesæo iunctissima pectora nodo,
Pectora Cecropiæ studijs addicta Mineræ
Optime Castilli, tuq; ô dulcissime Sanci,
Quiq; animi Cycnos Noni candore niuales
Vincis, & antiquis Aegnati æquande poetis.
En adsum, victusq; manus do, meq; fideli
Permitto arbitrio, vestris seruire paratus
Consilijs. iupi retinacula dulcia, Sylvas
Liquimus, & solitos memet mihi reddere campos:
Illecebras vrbs alma tuas, quam mœnibus altis
Cinxit, & ingenti ductu exornauit aquarum
Magnanimus quondam Sertorius, exul ad oras
Occiduas veniens, populos cum exciuit Iberos,
Signaq; Romanis circumtulit obuij signis.
Hic illum certos fama est habuisse penates,
Et proprios coluisse lares, hic dulcia fixit
Limina, quæ rapido belli cessante tumultu,
Incoleret, positis & sæpe reuiferet armis.
Siue loci genio captus, seu gentis amore,
Vel quia ad euentus dubios, bellumq; parandum
Apta foret regio, delectæ robore pubis,
Et virtute virum, vario quos Marte probaret,
Saluê magna parens frugum fecunda virorum
Saluê altrix, nobis vrbs ô gratissima salue,
Principibus dilecta viris, adamataq; magnis
Regibus antiqui retinens monumenta decoris,
Maximus ille ducum, Romanæ gloria gentis,
Iulius à Phrygio deducens nomen Iulo,
Cum quateret terras armis, cum sidera fama
Compleret, solusq; orbis tractaret habenas:
Te titulis, ciuesq; tuos decorauit opimis
Muneribus, largaq; manu largitus honores

Eximios,

Eximios, Latij tribuit tibi iura verusti.
Cæsaris hinc tibi creuit amor, cui marmora quondam
In medio mansere foro, testantia laudes,
Egregiumq; viri decus, à quo Iulia dici
Gaudes, occiduas inter memorabilis vrbes.
Septima nunc agitur nobis trietêris ab illo
Tempore, quo mystas inter numerandus, & aris
Admissus superum, ritè tua templa sacerdos
Ingredior, seruoq; tuas vrbs in lyta sedes,
Nec nos indecores, nec mollis inertia tempus
Exhaust, fidei commissa est publica sacræ
Cura mihi, sanctiq; vigil custodia iuris.
Munere quo(liceat per te mihi vera profari)
Nec meliori animo fungi, nec purius vlli
Contigit, id norunt populi, quos Bætis, & Anas
Quos Tagus, & Minius, quos ingens Durius ambit.
Nunc mihi lustra decem iuncta trieteride complet
Canities, tardumq; subit iam grandior ætas.
Iam tibi florentes vitæ concessimus annos,
Iam tibi pars nostri consumpta est lætior æui:
Da veniam(precor) extremum si vendicat actum
Ipsa senecta sibi, si me pia cura meorum
Auocat vrbs dilecta tuis à mœnibus, arcto
Hærentem amplexu, ceu blandæ altricis alumnum.
Me non ambitio stimulat, nec turpis habendi
Torquet amor, non inuidia mihi pectus edaci
Carpitur, aut agitat mentem vesana cupido:
Sed patriæ pietas, & magni iussa Sebasti
Ad maiora vocant. Geticis truculentior vrhis
Scœuor Hircana sit Tigride, Cinctaq; duro
Corda adamante gerat, qui te fortissime regum,
Non colat, ac tuâ facta probet, miretur, ametq;
Olux Hesperia, ô secli spes vnica nostri,
Lyriadun q; insigne decus, columenq; tuorum:
Regni amor, ô vera pietate insignis, & armis.
Sidera dum cœlo stabunt, dumq; aurea Phœbe

Noctiuago

Noctiuago liquidum circumdabit æthera curru,
 Et Sol flammiferis terras lustrabit habenis:
 Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.
 O illam mihi si tribuant pia numina lucem,
 Cernere, cum Libycis victor remeabis ab oris,
 Celsaq; Laurigeris properans ad templa quadrigis,
 Debita supremo persolues vota tonanti.
 Tunc me Pierij nemoris lustrare recessus,
 Castaliosq; auidè latices haurire iuuabit:
 Audiat vt claros patriæ me vate, triumphos
 Gens, quæcunque iacet, gemino porrecta sub axe:
 Quâ Tarthessiacas Titan se condit in'vndas,
 Quâ rubet orta dies, & quâ sub sidere Cancrî,
 Æstuat ardenti tellus damnata vapore.
 Interea precibus diuûm pulsabimus aras,
 Vt tibi foelices summi moderator olympi
 Annuat, & lactis plenos successibus annos:
 Aurea labenti rursus qui secula mundo
 Restituant, Pylij superent & Nestoris æuum.

HAEC cecini quondam læta modulante Thalia,
 Integra cum regni staret fortuna, decusq;
 Antiquum nulla violatum clade viget:
 Deuictiq; Arabes, Persæ, Garamantes, & Indi,
 Innumeræq; aliæ gentes, ad sidera nomen
 Aurea Lyliadum ferrent rumore secundo.
 Tempore quo classem festino milite complens,
 Fortia, sed consulta parum rex strenuus arma
 In Libyco fines, magnumq; Atlanta parabat,
 Accessi, & patriæ (coeli pia numina testor)
 Consulere, ac dubijs volui succurrere rebus:
 Nam regem admonui, Ieuibus ne credere Mauris
 Vellet, & infidæ sese committere genti:
 Armaq; mandaret ducibus, quos grandior ætas,
 Gestaq; per varios decorarent bella triumphos.
 Quin etiam insolitas ausus deprømore voces,

Inclite rex, dixi, quo te rapit ardor, & afro
Inſita vis animo? quæ belli tanta cupidor?
Vt dulci ſine prole, velis iuuenilibus annis,
Ambiguæ tantum forti committere regnum?
Nec pius obnixis precibus te flectere princeps
Henricus, nec fida tui conſulta ſenatus
Exorare queant, auia nec mixta querelis
Vox miſeranda tuæ, populi nec clamor ad auras
ſublatus, nec ſigna mali præſaga futuri?
Imo age ſi firma tibi ſtat ſententiâ mente,
Inuitisq; paras cunctis, tentare potentes
Duçtores Libyæ, Numidiſq; ferocibus arma
Inferre, ac tantis caput obieçtare periclis:
Explicit ingentes tua Luſitania vires,
Impleat & Libycoſ numeroſo milite campos.
Signa canant, validæ coeant in prælia gentes,
Quâ Minius ſecat arua vadis, per Limica rura
In mare Lethæas Belion quâ fundit arenas,
Et rapidas conuoluit aquas quâ Tamaca præceps.
Bracara cur ceſſat veteres anguſta colonos
Mittere? Calenſis denſas armare cohortes
Vrbs paret, inſigni portu quæ nobile regno
Nomen, & auſpicium ſceptriſ donauit auicis.
Contia, cæruleis quam Durius abluît vndis,
Et Siculæ certans vicina Brigantia meſſi,
Agmina certatim mittant, deſcendât ab altis
Montibus indomitus procero corpore miles,
Qui denſas Amaranthe tuas indagine ſiluas
Cingere, & informes proſternere cominus vrſos
Gaudet, fulmineoſq; agitare in ſaltibus apros.
Qui iuga Medulij ſcandit ſaxoſa niuofi,
Callaicos noſtris populos quæ ſinibus arcenti
Nobilis inuictas iungat Lameca cohortes,
Lanciaq; Amilij quondam deſſenſa fauore.
Arma ferat, populiq; ruant in bella feroces,
Qui Vacuam, Seliâq; bibunt, Cudamq; ſonantem,

Et

Et per quos pulchro sinuosus flumine Munda
 Tranſit, vbi virides excella Conimbrica campos
 Deſpicit, Aonijs ſedes graſſiſſima muſis.
 Aſſuetam pelago generoſa Talabrica pubem,
 Æminiumq̄ vetus, nec non Lancobrica mittant.
 Adſit & Herminij duriffiſſimus accola montis,
 Igedetæq̄ duces, & cui Caua Iulia nomen
 Indidit, innum. ræq̄ vrbes, quâs Zeccarus ambit,
 Et Tagus auriferis circumſiuit vndiq̄ ripis.
 Scallabis extractos campo, & venatibus armet
 Mille viros, ac iungat equis pernicious alas,
 Qui rapidos curſu Zephyros, auræq̄ laceſſant.
 Hos Moro callaici monumentum nobile Bruti,
 Fraxinæq̄ manus, & Arabica ſigna ſequantur,
 Quiq̄ Eburobritij campos, quiq̄ arua beata
 Colliponis arant, & cœlia rura iuuençis.
 Quicq̄ tenent Mindi nimboſa cacumina, quiq̄
 Anſidianæos ſaltes, Lunæq̄ peragrant.
 Adde rot egregias vrbes, quæ littoris oras,
 Oceaniq̄ tenent portus, quâ Munda, Taguſq̄
 Æquoreo dulces confundunt gurgite lymphas:
 Quas inter profugi ſublimi vertice Vlyſis
 Mœnia conſurgunt, ſeptenis æmula Romæ
 Collibus, & præcis Nili certantia Thebis.
 Vnde tibi varijs exercitus integer armis
 Conſcribi (tanta eſt numeroſa copia gentis)
 Poſſit, & innumeris conſterni nauibus æquor.
 Arma, viroſq̄ ferox ratibus Cetobrica mittat
 Quam rutila cingit conſtructus Iaspide murus,
 Raræq̄ nobilitant piſcoſi ſtagna profundi:
 Callipodis vaſto miſcentur vbi oſtia ponto.
 Huic vetus Aritium, & vicina Salacia iungant
 Agmina, Merobrigæq̄ viri, & qui herboſa patentis
 Orichij multo tondet grege Turdulus arua.
 Oppida quid referam iacro contermina monti?
 Vnde patet Libycas facilis traiectus in oras;

Fortis

Fortis vbi pelago, Martiſq; affueta inuentus
Inſeſtos arceſt patrijs à finibus hoſtes.
Baſſa potens equitum mittat, peditumq; maniplos,
Et Pharus Oſſionobæ veteris ditata ruinis.
Clarus & Annibalis portus, Lacobrigaſq; audax:
Et populi, quos pulcher aquis perlabitur Anas,
Quos inter, ducat bellacem Iulia gentem
Myrrilis, armet equis denſas atq; ære cateruas
Iulia pax, quam Serpa ferox, & Aruccia diues,
Vicinaq; vrbes alia, quæ vomere putres
Proſcindunt glebas, & pingua rura, ſequantur.
Quid tibi foelices Eboræ rex maxime ciues,
Et validas memorem gentes, quas continet amplo
Vrbs populofa ſinu, atq; exultis educat agris?
Cuius & innumeræ victricia ſigna ſequantur
Vicina iunctis inter ſe viribus vrbes:
Heluiaq; ante omnes vrbs inſuperabilis armis,
Agmen ager, fortes ducens in prælia gentes,
Quæ pictis volitant in equis, & cuspide gaudent
Hoſtilem Mauri, Numidaq; haurire cruorem.
Hæc Vetonum terris, atq; Anæ proxima, quondam
Celtica gens dicta eſt, contingens iure propinqui
Sanguinis Arotebras, qui Næria rura colebant
Obliti à ſocijs, Limæi ad gurgitis vndas:
Vnde nouo fluuium dixerunt nomine Lethem.
Parte alia mittet validas Amæa cohortes,
Claraq; plumbiferis antiqua Medobrica venis,
Quâ medium ſpectant frondofa cacumina ſolem
Montis Arameni, varias qui vertice gentes
Circuit, & claras gremio complectitur vrbes.
Herminium dixere prius, mox ſecula nobis
Proxima, in Armenium nomen vertere vetuſtum
En tibi Lyſiadum regio deuota tuorum,
Terra armis, opibusq; potens, atq; vbere glebæ,
Clara viris, clara in ſuperos pietate, fideq;
Hinc delecta manus iuuenum, per cœcula ponti,
Littore

Littore ab occiduo soluens penetrauit ad ortus
Phœbæos, Gangemq; Tago seruire coegit.
Hæc quondam Alphonfos (fœlicia nomina) reges
Protulit, atq; alios, factis qui ingentibus orbem
Complerunt, hæc te regum fortissimè nobis
Edidit, auspicijs cuius, victricia signa,
Vltra anni, cœliq; vias, vltra æquora Nerei
Proferet, & Libycis latè dominabitur oris.
Tu modo consilijs animum submittere celsum,
Ne dubita, populosq; tibi seruire paratos
Duc tecum, & regum sectare exempla priorum,
Qui quoties Libycos ferro petière penates,
Innumeras secum peditumq; equitumq; cateruas
In castris duxère suis, cur agmine paruo,
Et paucis comitatus abis, cur plena relinquis
Oppida clara viris, & qui te bellante, reculant
Ignauò torpere situ, & legionibus auge
Agmina, densentur magnis equitatibus alæ.
Non est cum modica bellum tibi gente gerendum,
Punica regna petis, vrbes, populosq; potentes,
Fluminaq; & latè dispersa magalia campis,
Vndiq; frondoso quæ vertice maximus Arlas
Cingit, & Oceanus rapidis circumtônat vndis.
Illic infrenes Numidæ, Mauriq; feroces,
Barcæiq; truces habitant, Getulæq; bello
Gens assueta, auidòs vincens feritate leones.
Mille tibi occurrant acies, mille agmina campis
Discurrent, ferientq; altis vlulatusibus astra,
Totaq; cornipedum fremitu tremet Africa tellus.
Finieram: cum blanda mihi responsa, sereno
Ille refert vultu, ac placido sic incipit ore.
Grata quidem semper mihi sunt tua dicta fidelis
De prompta ex animo, sed stat sententiâ, classem
Soluere, & in Libyâ ventis dare vela secundis:
Inq; fidem nostram regi, gremiumq; recepto,
Promere opem, regno qui nunc spoliatus auito

Exulat,

Exulat, & nostras supplex confugit ad vrbes,
Herculei cingunt quas claustra angusta profundî.
Adde quod innumeras Maurorum inuaderet turmas
Cum paucis, nostrum est, sic prælia plurima quondam
Maiores gessere mei, spretisq; periclis,
Lyriadum claris decorarunt scepra trophœis:
Dum pia bella gerunt pro Christi nomine, & aris.
Nil formidandum est auee Christo, & auspice Christo. *duce*
Sic ait: at patriæ mihi mens ardebat amore,
Et dubios casus, ac certa pericula cernens,
Anxia sollicitis cruciabar pectora curis,
Et magnum exitium regno, regiçq; timebam.
Quare iterum monitis, iterum tentare precando
Aggredior, dictisq; animum mulcere ferocem.
Sed deus omnipotens, mundi qui sidera torquet,
offensus nimia scelerum grauitate, luenda
Decreuit commissa illo sub principe gentis
Lyriadum, & meritas sumpsit pro crimine poenas.

N I P

IN LAUDEM CLARISSIMÆ
ciuitatis Olisiponenſis endecasyllabi
anno M.D.LXXV.

Alue vrbs occidui orbis imperatrix,
Regina Oceani procul ſonantis,
Verè vrbs regia, regibuſq; grata,
Salue huius columen, caputq; regni,
Magnarum decus vrbiumq; ſalue.

Illuſtris Tagus aureis arenis,
Bæti nobilior, ſimulq; Ibero,
Atq; Ana, Miniõq; Durioq;
Ægæo ſimilis Tagus profundo,
Certans Ionio Tagus parenti,
Nec cedens Tagus Adriæ ſonanti:
Per tot magnificas vagatus vrbes,
Claris amnibus hinc, & inde raptis,
Se totum gremio tuo recondens,
Te ripis beat, atq; agro feraci
Fruges vndique conuehit ſalubres:
Portu nobilitat ſinum capaci,
Ingentes gerit aluco carinas,
Quæ ponto dominantur, & per undas
Immenſi Oceani vagantur, oras
Foſq; petunt, bibuntq; Gangem:
Quas & ſol oriens videt, cadentq;
Et cum ſe medio ſub axe librat,
Miraturq; parem ſuis quadrigis
Curſum conficere, vt tibi potentes
Submittant Arabum, Indiæq; reges.
Salue vrbs maxima, quæ foues benigno
Complexu, ad tua teſta comteantes,
Diuerſo innumeras ab orbe gentes.
Te Germanus amat, petit Britannus,
Hybernus colit, & lari paterno

Praefert

Præfert Gallicanatio, tuisq;
 Sedes figere mœnibus laborat.
 Te multa rate Cantaber frequentat
 Effossam chalybem ferens, & altas
 Silvas Astur alit tuos in usus,
 Et Callæcia portuosa nudis
 Gaudet montibus, vt tuis onustas
 Puppes nauita mercibus reportet.
 Diues Bætica nobili metallo
 Te cunctas veneratur inter vrões.
 Miratur Venetæ ratis magister,
 Etruscus, Siculus, Ligurq; complent
 Portum classibus, & beatiorem
 Terris omnibus esse te fatentur.
 Quis præconia, quis queat tuarum
 Dicendo cumulum explicare laudum?
 Haud nostræ genius valet Thaliæ
 Tantæ pondera sustinere mōlis.
 Id præstare tibi mei Cabedi
 Fœlix musa potest, parem vetustis
 Quem Cretobrica protulit poetis,
 Fœlices vbi laspidum colonos
 Piscosi sinus alluit profundi.
 Huic altam tribuit Minerua mentem,
 Dulci pectora condiens lepore,
 Excultum eloquium dedere musæ
 Miscentes Larijs sales Pelasgos:
 Phœbus plectra dedit, quibus Maronem
 Donarat, Colophoniumq; vatem.
 Haulit Cæsarei fluentia iuris
 Puris fontibus, omniumq; nodos
 Legum soluere, vel Papiniano
 Nouit rectius, elegantiusq;.
 His ad purperci gradum senatus
 Euectus meritis, proboq; magni
 Regis iudicio, diuq; claro

C

Functus

Functus munere, clariore fama:
Nunc inter celebres honore patres
Versatur, populis tuis regendis,
Quos ipsa auspicio bono creasti,
Priscis Romulidum pares tribunis.

CV M

CVM PATRIAM LONGO

tempore à se non visam adiret

anno M.D.LXXX.

Spicio ne tuas tellus dulcissima sedes
 Dilectos video campos, adamataq; ruras
 Agnosco vitreos fontes, riuosq; perennes
 Nosco domum antiquam, & cunabula chara saluta
 An mihi sese offert fallax, & inanis imago,
 Quæ velut in somnis rerum simulachra figuris

Effingit varijs, mentemq; eludit, & alto
 Membra sopore madent curis agitata diurnis
 An vigil, & vero discernens omnia sensu,
 Aspicio natale solum, dulcesq; penates
 Cerno oculis, qui me dias in luminis auras
 Excepere, & vagitus mihi conscia primi
 Tecta libens subeo, teneris vbi lusimus annis
 O felix, ni uocq; mihi signanda lapillo
 Lux optata diu reliquo iucundior æuo,
 Carminibus celebranda meis, redituraq; fausto
 Omne, quæ nobis tot gaudia contulit vno
 Tempore, consecutum curis, ægrumq; senemq;
 Cum post lustra decem, bina trictè ride iuncta,
 Dulcis amor subijt patriæ, ne: nostra sefellit
 Vota, sed optata simul ac vestigia terra
 Fiximus, & cœli sese obtulit aurabenigni
 Continuo membris redist vigor, illaq; mentis
 Abscessit nubes, nec iam amplius vlla fatigat
 Corda dolor, curæq; graues, gemitusq; recedunt.
 Ipse loci genius, patriæq; aspectus amœnæ,
 Tristitia depellunt animo suspiria nostro.
 Vt iuuat oblitos longo iam tempore fines,
 Muratosq; videre locos, vbi dulcia quondam
 Paruulus innocuæ capiebam gaudia vitæ.
 Salue ô coclicolum nuptu mihi debita tellus,

C 2

Volsq;

Vosq̄ iterum chari nobis saluete penates.
Salue nobilium nutritrix fecunda virorum,
Clara armis, clara ingenijs, & fortibus ausis.
Non ego te cunctis dubitem præponere terris:
Sit licet exiguus populus tibi, lætaq̄ curuo
Vomere non multi præscindant arua coloni.
Fallitur egregias quisquis sibi vendicat vrbes,
Vt tenuem falso patriam permutet honore.
Omne solum fortes producit, paruaq̄ claros
Oppida sæpe viros generant, nec moenibus amplis
Fidite, nam scelerum faulrix ibi regnat Erynnis,
Ambitione, dolis, turpiq̄ libidine, & ira
Magnificos intra muros peccatur, & istæ
Rarius exigua pestes dominantur in vrbe
Quid: quod cæca vices mutat fortuna, ruuntq̄
Imperia, & regnis veniunt sua fata, nec vrbes
Certa sede manent, sed quas modo læta benigno
Sors complexa senu fouet, olim obscura fuerunt
Oppida, vel tenues villo sine nomine terræ.
Quas vero quondam fortunæ ad sidera flatus
Extulit, & totum vulgavit fama per orbem,
Nunc sine honore iacent, aut illas densa tenebris
Nox tegit, & veterum premit alta obliuio rerum,
Tu neq̄ præteritis iacuisi ignobilis annis,
Nec modo postremas inter numeraberis vires,
Fœlix sorte bona, medium cui contigit omni
Tempore ferre locum, magnis licet impar, at imis
Maior, & aduersis vix vnquam obnoxia fatis:
Seditione carens, seruatrix iuris, & æqui.
Ciuibus innocuis florens, probitateq̄ morum.
Sponte sua populum, non vinco, aut legibus æquum
Diligis, & prisco veterum se more tenentem.
Te colit alma Ceres, curuis tibi sudat aratris,
Non ignara operum, campoq̄ assuetæ iuuentus.
Luxuriat fecundus ager, tum pascua læta
Mille greges ouium tondent mollissima quarum

Vellera

Dicitur, atq; suo dictum quoq; nomine, cernit
Non procul oppidulum, laxo in vertice montis.
Hæc domus, hæc patria est, hæc incunabula nostra,
Hoc natale solum, prima hic exordia vitæ
Sumpsimus, & superas vagitu excepimus auras.
Sed post Matufarum recta ratione locari
Debuit, Arifio Emeritam properantibus amplam.
Arifium vulgò Beneuentum dicimus, vnde
Per mare Vlyffæam breuis est traiectus ad urbem.
Matufarum reor esse annis quod Suboris vnda
Alluit oppidulum, Sori modo nomine pontis
Nobile, Romani vestigia tramitis alto
Aggere, & inuentis feruans per rura columnis.
Sed collapsa iacent veterum monumenta ruinis
Obruta perpetuis, dumisq; & sentibus altis
Obsita, contractisq; notis, & torrida flammis.
Multa tamen noster Resendius abdita profert
In lucem, & vigili vestigans singula cura,
Antiquum decus, & prisca tibi reddit honores
Lyfiadum gens clara, viro quam debira tanto
Præmia, vix reor exhaustis persolvere ærenis
Posse Tagi, aut vestis eoo ab litore gemmis.
Sed grauis inuidit fari inclementia cœptis
Resendi præclare tuis, & funere quanuis
Non immaturo raperis, post longa senectæ
Tempora, & exactos seclis melioribus annos:
Attamen & patriæ, & charis lugendus amicis
Semper eris, mihi præsertim, qui principis olim
Henrici iussu, & precibus, tua scripta lituris
Illita, & extremam limæ poscentia curam
Excepi, ne tot frustra periisse labores
Ingemeret studiosa cohors, cui voluere curæ est,
Antiquam gentis seriem, monumentaq; nostræ.
Sed quis Apellææ Veneris depingere vultum
Audeat, atq; rudi tabulam contingere dextræ:
Difficile est, fateor, spem tantam haud fallere vulgò

De

De te conceptam, longè cum viribus impar
 Ingenij, tanta vi ponderis ipse fatiscam.
 Si tamen annuerint nostris pia numina votis,
 Quid patriæ pietas, chari quid possit amici
 Verus amor, (nobis maneat modo vita superstes)
 Ostendent tua scripta, meo seruata labore.

C 4

DE

Epistola ad ...
 Cuius ...
 Quam ...

Epistola ad ...
 M. ...
 Epistola ad ...

Epistola ad ...
 Epistola ad ...
 Epistola ad ...

DE AENEO SERPENTE
 aquam ore eiaculante in hortis Michae-
 lis Cabedij senatoris regij, & ciui-
 tatis Olfiponenfis guber-
 nandæ III viri mihi
 multis nomi-
 bus coniun-
 ctissimi,

Rboris amplexu iussit me docta Cabedi
 Cura frui, & liquidis ora rigauit aquis.
 Sic neq; frigoribus, nimio nec lædor ab æstu,
 Grataq; sunt omni hæc tempore rura mihi.

¶ Aliud.

NVllæ hinc insidiæ, gressum quid contrahis hospes?
 Tactaq; sunt subito cur tibi corda metu?
 Me licet erecto minitantem vulnera collo,
 Finxerit artificis ingeniosa manus:
 Eripuit tamen ingenium, viresq; nocendi,
 Fundere & innocuas gutture iussit aquas.

¶ Aliud.

PERuigil Hesperidum vetitis errabat in hortis,
 Inq; omni serpens arbore terror erat.
 Fundit inexhausto noster tibi gutture lymphas,
 Lætâq; sæcundis imbribus arua rigat.
 Illic dura graui crepitabat silua metallo,
 Maltâq; ditabant ambitiosa nemus.
 Hinc faciles tibi ruris opes, hinc mitia poma,
 Hinc licet intrepida pocula ferre manu.

¶ EX

¶ EX GRÆCIS EPITAPHIVM
fœminæ cuiusdam in modum dialogi.

Quod nomen tibi, quæ latitas sub marmore? Præxo.
Quo patres Callitele, qua patria ortæ Samo.
Cuius sponsa? viri, cui me iungere parentes.
Quæ mortem inuexit causa? Puerperium.
Quod vitæ spatium? lustris si quatuor, annos
Addideris binos, hæc mihi meta fuit.
Anne etiam dulci raperis sine prole? reliqui
Filiolum trimum, nomine Callitelem.
Crescat, & optatos fœliciter exigat annos.
Et tibi dent superi prospera cuncta precor.

¶ HECTORIS TROIANI EPITAPHIVM
ex græcis,

Virna patrem, patriamq; refer, nomenq; sepultri:
His genus, & causam funeris adijcito.
Huic Priamus pater est, domus Ilion; Hectora dicunt.
Pro patriæ pugnant mœnibus occubuit.

¶ IN LAVDEM BALNEI EX GRAECIS.

Lotophagos haud est vatum mentita priorum
Fabula, nam faciunt balneola ista fidem.
Si quis enim semel hîc liquida se asperserit vnda,
Non patris, aut patriæ languet amore suæ.

¶ IN FOEMINAM SPARTANAM
ex græcis.

Dum genitrix, medios quos ipsa immiserat hostes,
Octo vno natos conderet in tumulo.
Haud fundens lacrymas, gemitum uè in funere, solum
Dixit, Io, hæc peperit pignora, Sparta tibi.

¶ EPI,

EPITAPHIVM CVIVSDAM
ex græcis.

NE mea qui transis, accuses fata viator,
Nil etiam moriens dignum habeo lacrymis.
Natorum liqui naros, æqueua mihi vxor
Vna fuit, naras tres thalamo pepigi.
Ex quibus ipse sinu gestavi sæpe nepotes,
Nullum ægrum, nullum luximus exanimem.
Quorum opera illæsus, dum somnus blanda foueret
Lumina, sum sedes missus ad Elyfias.

IN PVGILES EX GRÆCIS.

Hic qui nunc pugil est insignis Olympicus, olim
Auriculas, nasum, mentum, oculos habuit.
At postquam factus pugil est, hæc perdidit armis,
Et bona defuncti nulla parentis habet.
Namq; eius certat dum frater imagine, iudex
Dissimilem, atq; alium credidit esse virum.

Aliud.

Est tibi Apollophanes par cribro, imisque papyri
Partibus, exedit quas pigra blatta caput.
Formicæq; foraminibus, lyricisque figuris,
Lydia quas olim, quas habuere Phryges.
Nunc ergo intrepidè nudum caput obijce ferro,
Haud vllè mirueniet iam noua plaga locum.

PRO FORIBVS XENODOCHII
ex græcis.

CHæus veteris mihi civisque, hospesque, rogare
Vnde, quis? aut cuius? lex verat hospitif.

AD

AD SERENISSIMUM PRINCIPEM

subalpinae regionis Carolum Emmanuelem cum ei
tabellas expunctorias & alia munuscula dono
mitterem anno M.D.LXXVIII.

Ccipe nunc vacuas princeps auguste tabellas
Pignus amicitiae, mne mosynonq; meae.
Forſitan & ſcriptas (ſauciat modo numina coeptis)
Accipies, & te pagina noſtra canet.
Inuidaq; heu quoniam rapuerunt ſata Sebaſtum,
Dulce decus muſae, praſidiumq; meae.

Tu mihi Mæcenas, & eris mihi Carole Cæſar,
Seruet & laudi noſtra Thalia tuæ.

Interea magni veſtigia celſa parentis
Ingredere, atq; atavum fortia facta refer.

CARMINA VLTIMA DIO-

nyſij de ſitu orbis à me latinè
reddita.

Tot nempè inſignes populos latiffima tellus
Continet, aſt alii innumeri ſunt nomina quorum
Scire, nec humani eſt facti, nec dicere promptum:
Sed ſoli fas noſſe deo, cui cuncta volenti
Perfeciffè datur, qui prima exordia mundi
Componens more artificis, pugnantiæ ſoluit
Semina, diſtinxitq; ſuis elementa figuris.
Ille maris monſtravit iter, pelagiq; negatas
Scire vias, ſecuritq; cauis liquida æquora velis.
Vnde tot humanæ manarent comoda vitæ.
Sidera quintiam cœli partitus in omnes
Ipſe plagas quibus arbitrium terræq; mariſq;
Sorte datum, propriasq; habeant vt ſingula formas.

Vnde

Vnde fit, vt varijs colluceat ignibus æther,
Nec facies eadem sit stellis omnibus, album
Sed raserant aliæ radijs, reddantq; colorem,
Hæc nigris maculis obtusior, illa rubenti
Lumine flammiferos subfunditur aurea vultus,
Vtq; inter sese variant, sic turbine cæco
Fluctuat, incertis & casibus anxia vita.
At tu terra vale, seu longè disita ponto,
Seu pelago vicina taces, seu cingeris undis
Vndique. vos fluij, uos Oceanitides auræ,
Littoraq; & liquidi fontes, saltusq; valete.
Iam maris vndosi vastum percurrimus aquor,
Vidimus & clausos dubia tellure recessus.
Restat vt à superis pro carmine præmia nobis
Proueniant, erit ipse deus mihi maxima merces.

¶ IN QVIBVS LOCIS IPSE
degere cupiam.

Sint hiberna mihi dilectæ prædia villæ,
Cetobris æstiuo tempore certa quies.
Fœlices Eboræ campos, adamataq; nobis
Autumnus primis moenia reddat aquis.
Vere nouo liceat diuersas visere terras,
Et loca Romanis olim habitata viris.
Plurima quæ nostra sunt in regione, vetustis
Quæ passim ostentant marmora scripta notis.
Hæc mihi si tribuant superi, non Lydia sceptrum
Optarim, aut Tyrij Pygmalionis opes.

¶ IN PIGRVM EX GRÆCIS.

Siluanus geminos natos, somnumq; merumq;
Diligit, amplexu perpetuoq; fouet.
Præ quibus & fidos demens contemnit amicos,
Deserit & Phœbi, Pieridumq; chorum.

Horum

Horum alter largo patrem, dulciq; liquore
Implet, in exhalatis exhilarans cyathis.
Mollibus in stratis alter, thalamoq; iacentem
Detinet, & blando membra sopore grauat.

EPITAPHIVM CHRISTOPHORI
phori Gamij qui in Æthiopia su-
pra Ægyptum pugnando
occubuit.

EOi domitor genuit me Gamius orbis,
Sed non virtuti fama paterna satis.
Me iuuenem patriis pugnans vidit in armis
India, cum fratri paruit illa meo.
Vnde per ignotas gentes, cum milite, rubrum
Trans mare, christicolis missus in auxilium.
Æthiopyum populos Christi, qui numen adorant,
Quiq; bibunt fontes inclyte Nile tuos:
Eripuit Turcis, Arabumq; tyrannide pulsa,
Restitui regi regna paterna pio.
Mox vbi clara tuli deuicto ex hoste trophæa,
Cæsaq; sunt parua millia multa manu.
Occubui multis confossus pectora telis
Sed bene quod comites non cecidêre mei.
Cætera cognosces ex hostibus, illa licebat
De se Christophoro dicere, plura nefas.

D

CA

CAROLO EMMANVELI POTEN-
tissimo Allobrogum duci Iacobus Menœ-
tius Vasconcellus perpetuam felicità-
tatem exoptat.

On patitur meus erga te amor dux præstantissime,
tam diuturnum silentium, tamq̃ obfirmatam scri-
bendi verecundiam, hoc tuo in Hispaniam aduentu
non interrumpi. Quauis enim post obitum inui-
ctissimi ducis Emmanuelis Philiberti patris tui, qui
me summa beneuolentia prosequutus fuerat, ita ani-
mum despondi, vt crederem nihil iam accidere posse, quod concep-
tum à me dolorem aliqua ex parte mitigaret. Perlata tamen nunc
ad nos auspiciatissimi conjugij tui fama, animum resumpsi, & ali-
quid ad te literarum dare constitui, quibus tibi gratulari, & obor-
tam ex tam iucundo nuncio lætitiã significare possem. Gratulor
itaq̃ tibi dux serenissime, & verè, atq̃ ex animo gratulor, idq̃
multis de causis, sed præcipuè, quod hæc mea gratulatio cum toti-
us reipublicæ christianæ gaudio coniuncta est. Nulla enim natio,
nulla gens reperietur, quæ modo nomini Christiano faueat, quæ
ex his nuptiis non summum gaudium percipiat. Vendicat sibi pri-
mas partes, iure quodam suo huius gratulationis, & publicæ læti-
tiæ, lælix illa subalpina ora, quæ te aluit, & nobilissima Allobro-
gum gens tua: sed non cedit illi vnanimis totius Galliæ, atq̃ Ita-
liæ, in te amando, colendo, obseruandoq̃ consensus. Quorum
omnium studia, & alacritatem superare contendunt Hispaniæ, tui
visendi incredibili quodam amore succensæ. ô beatum, felicitàq̃
principem, quem totius orbis delicias merito dicere, & prædicare
possumus. ô faustas, fortunatasq̃ nuptias, quas vniuersa christia-
na respublica celebrare gratulabunda gestit. ô verè sapientem, &
immortali gloria dignum Philippum regem, qui cum sangui-
nis necessitudine tibi sit coniunctissimus, coniunctior esse voluit
hoc tam arcto affinitatis vinculo. In quo & amor erga te suo verè
paterno, & omnium bonorum votis, atq̃ expectationi satisfecit.
Quicumq̃ enim rempublicam saluam, & incolumem cupiunt, ar-
ctissimas

etissimas inter christianos principes necessitudines contrahi, fir-
missima foedera, & inuiolabiles amicitias conciliari desiderant, vt
eo firmissimo propugnaculo, communium hostium rabies contun-
di, debilitariq; possit. Igitur ipsi rei pub. gratulandum, quæ per
te voti sui compos effecta, videt christianos principes ex diuersis
orbis partibus, in vnum locum conuenire, non vt odij certent, aut
armis decernant, sed vt sanctissimo foedere coniungantur. Videt
illa ex vna parte, tibi obuiam euntem Philippum regem, vnâ cum
dulcissima filia Catharina, sponsa tua, secum ducentem totius au-
læ, & Hispanæ nobilitatis florem. Ex altera parte, te aduenientem
conspicit, cum lectissima tuorum manu, & ornatissimo coetu, in
quo complures viri, sanguinis claritate, opum magnitudine, atq;
omnium virtutum ornamentis insignes eminent. Quis nõ gestiat
tam celebri pompæ immisceri? Quis talem Hymenæum absens
decantari sustineat? Quis non properet, etiam si longo terrarum
interuallo disiunctus sit, vt te præsens videre, & salutare queat?
Quod ipse libentissimè fecissem, & velis, ac remis, vt aiunt, ad te
venire contendissem, si per ætatem, & valetudinem mihi licuisset.
Sed quoniam mihi cam fœlicitatem non æqua fors inuidet, hos a-
dolescentes consanguineos meos ad te mitto, vt tibi meo nomine,
coram gratulari, & tuo iucundissimo conspectu frui p̄ ossint. Eos
autem tibi multis verbis commendarem, nisi vererer, nimio
commendandi studio, aliquid de tua pristina in me vo-
luntate dubitasse, nonnullis videri posse. Deus

opt. max. dux serenissimè, te rei-

pub. christianæ saluum, &

incolumem perpetuo

seruet. Eboræ

menſe

Aprilis

1585.

D 2

GILLVS

ILLVSTRISSIMO ET RE-

uerendissimo D. Mathæo Con-

tarello S. R. E. Cardinali la-

cobus Menocius Val-

concellus

S. P. D.

Ncredibili læticia sum affectus, cum te in Cardinalium numerum adscriptum, & ad amplissimam istam dignitatem euectum esse intellexi, quam tuis meritis, tuarq; virtuti deberi omnes intelligunt, quicumq; sibi persuadent, nullum esse tam amplum honoris gradum, qui viris industrijs, sapientibus, & rerum experientia claris, ac de repub. christiana benemeritis non debeat. Quare tibi gratulor, non tam quod is tibi honos obuenerit, qui semper maximus est habitus, quam quod eum virtute, prudentia, industria, & summa in sacrosanctam sedem Apostolicam fidei sis consequutus. Ea enim vera sunt premia, quæ vitæ integritati, & exhaustis pro reipub. salute laboribus, non autem fortunæ debentur. Sæpe enim accidere videmus, ut qui casu aliquo, non autem vera virtute subnixi, ad dignitatum culmen, atque etiam ad regiam potentiam euehantur, mutato repente rerum statu, & cessante inani popularis auræ flatu, in maximas calamitates præcipites deuoluantur. Quod his contingere minimè solet, qui ad iuuandos mortales nati, in sola virtute, & honestis disciplinis spem suam collocant. In quos nullum ius habet temporum vicissitudo, neque humanarum rerum inconstantia. Quocumque enim sors cadat, perpetuò stabiles, & suorum bonorum securi permanent: velut ex alto cernentes aliorum miseranda naufragia. Meritò igitur summum pontificem Gregorium quis laudauerit, qui fidem tuam, & industriam, cæterasq; animi virtutes, primùm amplissimo Datarij munere, nunc verò tam excello honoris fastigio dignas iudicauerit. Quod iam diu meus præfagibat animus. præfagibat dixi: imo si memoria tenes, cum apud me olim diuersis,

tiffes, tibi hinc proficiscenti, dexteram tuam prensans, constan-
tiffimè asserui. Vnde te facile intelligere potuiffe credo, quale
fuerit nostrum de tua virtute perpetuò iudicium : atque
etiam modò me quoquè tacente, minimè puto dubi-
tare, nemini ex ampliffima ista tua dignita-
te, maius gaudium contigiffe, quam
mihì . Quæ vt tibi fausta,
atque diurna fit, ve-
hementer cupio.

Vale Eboræ quar-
to Kalen.

Octobr.

1581.

(.)

D 3

VALL

Dominionis Vester.

M. C. S. S. S. S.

ELADO

ILLVSTRI ET ADMODVM

reuerendo domino Iacobo Mencecio

Vasconcello Canonico

Elborensi.

Iterę dominationis vestrę, quibus mihi de hac noua dignitate, quam in me sanctissimi domini nostri benignitas contulit, peramanter gratulatur, gratissimę mihi fuerunt, non quod animus in me suus ignotus fuisset: sed quod video illā in amore erga me suo perseuerare, meęq; singularem pręstare memoriam. Quod se mutuo facere velim sciat. Et si enim id illi hucusq; non sum literarum frequentia testificatus, non defui tamen semper optare, quod & nunc facio, vt occasio mihi detur, qua meam illi beneuolentiam, ac studium probare possim: cui omnia, quę cupit prospera opto, meęq; illi etiam atq; etiam commendo. Romę die v. Kalen. Februarij M.D.LXXXII.

Dominationis Vestrę.

Obsequijs addictissimus
M. Car. S. Stephani.

¶ LVDO-

GLVDOVICVS PYRRHVS
Valconcello suo.

AEpius in laudes raperet meâ plestra Thalia,
Valconcelle tuas, mageni minuisse timeret
Ingenij culpa tenuis, quam auxisse merentes
Maonio pangi plectro, musaq; Maronis.
Sed mihi cura domus grauis, & morosa senectus

Apta parum Phœbo, pulchrisq; sororibus, obstant,
Ne tua digna alio celebrem præconia seculo,
Orbe alio, & priscais quoque Mæcenatibus illis.
Adde quod Hippocrates quoq; Pergameusq; Galenus
Arris pæoniæ proceres, veriq; magistri,
Quorum castra sequor multos iam miles ab annis,
Te laudare vetant, & nos Helicone laborant

Deturbare sacro, Phœboq; arcere canoro,
Pierioq; choro, ne quas tu pectore condis
Virtutes animi egregias, ego promere possim
Carmine grandiloquo, multis, & Apolline digno:
Attamen, vt mentis quæ sit sententia nostræ
Eloquar: Aonides viridi tua tempora lauro
Cinxere, & teneris admorunt vbera labris:
Attica præceptis Sophiæ tua pectora Pallas
Imbuit. Arpinas quoque sacundissimus ille,
Et pater eloquij, dicendi contulit artem.

Quippe parem inuenias nullum, vix nempe secundum,
Qui conferre pedem valeat, seu carmina culta,
Scribere, seu cupis historias sermone soluto:
Seu terrarum orbem radio describere malis:
Quis rogo te melius terræ, pontiq; recessus
Eruiet è tenebris? alta quæmersa ruina
Tempore deleuit penitus longæua vetustas.
Quis sacra pontificum melius decreta, patrumq;
Rectius explicuit nodos? sacrataq; iura?
Quid de stirpe tua referam generose Menœti?

Stemmata qui longo decoras cunabula gentis
 Clara tuæ, qua non toto iactantior vlla
 Orbe quidem fuerit, tanto pro munere, foelix
 Nobilitate tua, sed tu foelicioꝝ illa,
 Nomine quando tuo est felix noscenda futuris,
 Nam veluti stellas obscurat Luna minores
 Lumine clara suo, sic tu dignissime præsul
 Obtenebras alios animi candore corusco.
 Denique nostra tuis vigilando Musa fatiscit
 Laudibus, & portum iam quærit anhelata quietum.
 Hinc te magnanimus dignatur nosse **Sebastus,**
 Insinuare suam quoque te conatur in aulam,
 Ut calamo celebres inuicti gesta sonoro,
 Regis, & antiquos disponas ordine fastos
 Auspicij Iacobe tuis, atq; aliter fausto.

AD

Quippe partem inuentas nullam, vix namque secundum
 Qui contere partem vixit, seu carmina cetera
 Scribere, seu cupit hinc illuc sermone soluto
 Sed tantum in orbem ratio delatibet oratio
 Quis vero certus textus, potius recedat
 Iamque respicitur, quæ per multa tuas
 Tempora delatæ, peritæ longæq; vixisse
 Quæ tantum potest, tam factus dicitur, partem
 Regis, & antiquos disponas ordine fastos
 Quæ de hisce, hæc referat, hæc dicitur, Memor

Stem

AD PETRVM SANGIVM
virum virtute, & eruditione
clarum.

Pyrrhus noster amor, tuiq; Sanci
Absentis memor, intimo, pioq;
In te pectore nemini secundus,
Pyrrhus Castalidum decus sororum,
Pyrrhus Pæonia decorus arte.

Gratam nomine mi tuo salutem
Reddens, dulciloquum simul venustè
A te compositum obtulit poema.
Quo vix dulcius, elegantius uè
Quicquam pangere, vel queant Camœnæ.
Nam dilemmata pulchra sic figuris
Exornata nitent, vt arte mira
Eois rutilar monile baccis
Distinctum, aut viridi hinc & inde gemma.
Rebus consona verba sponte manant:
Queis tantus ruis, vt fluente vena,
Admiscens Latio Articos lepores,
In morem rapidi vagêris amnis,
Imbres cum bibit, & niues solutas.
Vnum sed queror, & subinde damno.
In tam splendidulis, venustulisq;
Sanci versiculis: quod infacetum
Seclum hoc, insipiensq; & inuenustum
Laudant, quod meritis tuis referre
Nescit præmia digna, nec difertis
Secernit stupidos, & imperitos.

DB

DE NATALIS VOT DIE

qui Kalendis Maij
contigit.

S Alue læta dies, qua primum luminis auras
Hauimus, & vitæ sumpsimus auspiciū.
Pulchra dies toto qua nulla est pulchrior anno,
Diuorum gemino fulta patrociniō.
Sis fœlix, & fausta mihi, multosq; per annos
Maiori semper lætitia redeas.
Per te læta viret tellus, & lûcidus æther
Ridet, blandisonis luxurians Zephyris.
Frigora mitescunt, placidum silet æquor, & auræ
Leniter impellunt lintea Threiciæ.
Gramine rura virent, & gemmea prata colorēs
Mille trahunt, montes frondea silua tegit.
Dulce susurrat auis, ludunt in vallibus agni,
Mugitus edunt læta per arua: bœues,
Læta viget rerum facies, animosq; iacentes
Excitat, & curas mœstitiamq; fugat.
O me fœlicem, nasci cui contigit illo
Tempore, quo nullum pulchrius annus habet.
Sed verè est fœlix sapiens, qui tempora vitæ
Dirigit ad summi numinis obsequium.

DE VSV DIVITIARVM

ex græcis.

V Tere diuitijs tanquam moriturus, eisdem
Parce, velut vitæ sit mora longa tuæ.
Ille sapit verè, qui cum hæc cognouerit, æquum
Inter vtrumq; potest constitui modum.

FIN

ORATIO DOMINICA.

VMMME parens, qui tecla habitas stellantia coli,

Te cuncti, nomenq tuam venerentur, adorent,

Te regem, dominumq colant, tua sceptratremiscant.

Ac velut in caelo semper tua certa voluntas

Perficitur, sic & terra tibi seruiat orbis.

Fac pater assuetæ celestia munera mense

Ne nos deficiant hodie, culpâq benignus

Da veniam nostris, vt nos ignoscimus illis,

Quorum aliqua nobis mens est obnoxia culpa:

Irritaq hostilis fac sit tentatio, nec nos

Dæmonis induci insidijs, astuq maligni

Permitte, illesosq, malis precor eripe cunctis.

SALVTATIO ANGELICA.

Aue Maria gratia

Plena, ecce tecum altissimas.

Beata tu inter feminas,

Ventris beatus & tui

Fruetus, puer dulcissimus

IESVS. Parens sanctissima

MARIA pro afflictis reis,

Interueni omni tempore.

SALVE REGINA.

Inclita calicolum salve regina, parensq

Eximie pietatis, aue dulcissima vita,

Certaq spes hominum, magnis clamoribus Eua

Exilio damnata græui, miserandaq proles,

Poscit opem, atq imo suspiria pectore ducens,

Dat gemitus, largisq humectat stetitibus ora.

Ergo patrociniū nobis age, pro fer, & istos

Ad nos dia oculos vultu conuerte benigno,

Et dulcem nobis natum, aut horemq salutis

Humane, excilij transactio tempore nostri.

Cernere, conspectuq; frui concede pere nni,
O Clemens, nimiaq; animi pietate decora,
O dulcisq; o perpetuo purissima virgo.

IN LAUDEM EIVSDEM
sacratissima virginis.

Quinimum dilecta deo pulcherrima virgo,
Clara velut Luna iubar, & radiantia solis
Lumina, stella maris, conuexi ianua caeli,
Cedrus & excelsi frondosa in vertice montis.
Purpureas & odore rosas, & candida vincis
Lilia, paciferæ cedit tibi germen oliuæ.
Tu speculum sine Labe nitens, tu virgula Iesæ,
Vena perennis aquæ, fons viuæ vberimus vnda,
Hortulus & varijs depictus floribus, alto
Vndiq; quem solidus paries munimine cingit:
Tu diuim deimus, & stellantis regia olympi,
Septaq; inaccessæ turris Davidicæ muro.

Visum est mihi adijcere hoc loco suauissima carmina M.
Hieronymi Vidæ Albæ episcopi, quibus Oratiensem do-
minicam eleganter expressit, libro quarto Christiados,
circa finem, in hunc modum.

Omnipotens genitor, sedes cui lucidus æther,
Sic nomen, laudesq; tuæ celebrentur vbique,
Et premissa olim incipiant procedere iustra,
Cum tua non minus in terris gens iusta facescat
Mortalis, quam calicula tibi in æthere parent.
Nos diuina hodie celo dape respice ab alto.
Parce de hinc bonus, ut nostris ignoscimus ipsi
Hostibus, ac nullis aduersis obijce inermes
Tentando, prohibe a nobis sed cuncta pericla.

Autore Iacobo Meriatio Vasconcello.

¶ IN AVARVM EX GRÆCIS.

MVrem Asclepiades in tectis vidit avarus.
Musq; quid in nostris ædibus inquit agis?
Cui mus subridens respondit, amice timere
Desine, non victum hîc quæro, sed hospitium.

¶ Aliud in eundem.

SVnt tibi diuitiæ multæ, sed pauperis est mens.
O successori diues, inopsq; tibi.

¶ LAVS ET GLORIA.

¶ Deo Opt. Max.

FIN AVARVM EX GRACIA.

M
Veni Alceides in regis videtur
Multa quae in nostris verbis inquit agitur
Cuius lubricis respondeat, amice timere
Dine, non vigiliam hic duxit, sed hospitium.

¶ Aliud in eundem.

2
Vni tibi dicitur malis, sed pariter est bonis.
O facilius dicit, inquit tibi.

PLAVS ET GLORIA.

¶ Deo Op. Mar.

VVA.BHSC

VVA.BHSC

VVA.BHSC

1

VVA. MSC